

'T HUIS TE VRAGH

IN DE BANNE VAN SLOOTEN,
ZIJN GESCHIEDENIS, EIGENAARS, BEWONERS EN OMGEVING

1618-1890

DOOR T. DEN HERDER

INLEIDING

Het 'HUIS TE VRAGH' (wij houden de oudste schrijfwijze aan, hoewel het ook werd vermeld als 'Huis te VRAAG of Huis de VRAAG' — het laatste is juister —) was in de 18e eeuw een groot buitenhuis in de trant van de fraaie huizen, zoals de rijke Amsterdamse regenten en kooplieden o.a. langs de Amstel en de Vecht hadden laten bouwen en alwaar zij de zomermaanden met hun gezin doorbrachten.

Het was een huis 'cum annexis', dat stond aan het einde van de Schinckelwegh op een driehoekig stuk land, dat begrensd werd aan de west- en noordwestzijde door de Sloterwegh, aan de oost en noordoostzijde door de Schinckel en aan de zuidzijde door de duikersloot van de Sloter binnenpolder, d.i. ongeveer de sloot ten westen van de latere, nu nog bestaande begraafplaats. Nu vinden wij op dit terrein het moderne kantoorgebouw 'het Schinkelkantoor' — en de begraafplaats 'Te Vraag'.

De Schinckelwegh liep van de Cleyne Overtoom naar de Sloterweg; is dus wat wij nu de Sloterkade noemen. De Cleyne Overtoom lag ter hoogte van de tegenwoordige Surinamestraat en was een overhaal, waarmede de schuitjes uit de Slotervaart over de weg heen in de Kostverlorenwetering of vaart werden gebracht. Deze in tegenstelling tot de Groote Overtoom, die lag ter hoogte van de tegenwoordige Schelfhoutstraat, tussen de Schinkel en de Kostverlorenwetering, ter plaatse waar later de oude Overtoomse schutsluis lag. Deze sluis werd daar pas in 1808 gemaakt.

Deze Overtoom (= overhaal) was wel zeer belangrijk, want wanneer wij lezen, dat lieden 'woonden aen den Overtoom', dan is het hier aan dit stukje Sloterkade en niet wat wij nu onder de Overtoom verstaan. Als men daar woonde heette het in die tijd, dat men woonde 'onder Nieuwer Amstel aan de Heiligewegs of Overtoomsevaart of ook aan de Overtoomseweg'.

Het buurtje 'den Overtoom' hoorde onder de banne van Sloten evenals het hier te bespreken terrein van het 'Huis te VRAGH' langs de Sloterweg. Wanneer men aan de oostzijde van de Schinkel woonde, dan woonde men 'aen den Overtoom onder de banne van Nieuwer Amstel'. Vandaar misschien de latere benaming 'Dubbele Buurt'.

De Gemeente Sloten c.s. bestond uit vier bannen nl. Sloten, Sloterdijk, Osdorp en de Vrije Geer. Het bekende buurtje 'de drie Baarsjes' langs de Kostverlorenwetering bij de tegenwoordige Admiraal de Ruyterweg ressorteerde onder de banne van Sloterdijk. De kade langs de wetering heette de Maljapenkade, nu Baarsjesweg.

Het Gemeente-huis van Sloten c.s. stond laatstelijk te Sloterdijk op de hoek van de Spaarnwouderdijk, later Velzerweg genoemd. De fraaie gevelsteen met het wapen van de gemeente, die in het Gemeentehuis stond, kunnen wij nu terugvinden in het v.m. dorp Sloten in de muur van het poldergemaal van de Sloter binnen- en middelveldse gecombineerde polders.

WAT IS ER BEKEND OVER 'T HUIS TE VRAGH?

Wanneer wij trachten in de gedrukte bronnen iets over de oude buitenplaats zij bestond van begin 17e (misschien al eerder) tot het einde der 19e eeuw te weten te komen, dan is het resultaat zeer teleurstellend. Men leest dan, dat het huis zijn naam te danken zou hebben aan het feit, dat Maximiliaan, of Willem II, of Napoleon hier de weg naar de stad Amsterdam zouden hebben gevraagd, of dat de oorsprong van de naam van het huis uit de 80-jarige oorlog zou komen, en dat het huis reeds in 1650 bestond. Het laatste kunnen wij ten volle bevestigen en wat betreft de legende van de 'weg-vragerij' lijkt het ons waarschijnlijk, dat alleen Maximiliaan hiervoor in aanmerking kan komen. Hij kan in 1489 over de Haarlemmermeer van Haarlem gekomen zijn om langs de Sloterweg en de aloude Heiligeweg naar de Heilige Stede te gaan ter bedevaart en dan ter hoogte van de Schinkel, een plek nog ver buiten de stad Amsterdam, immers deze strekte zich toen nog slechts uit tot aan het tegenwoordige Spui, de weg naar de stad gevraagd hebben.

Alberdingk THIJM schrijft hierover een leuk verhaal.¹ 'Op 27.6.1650 stegen de Heeren Van Sommelsdijk en La Vieuville, de afgezanten van Prins Willem II, te half tien af aan den Overtoom en verklaarden *aan de waard in de herberg* 't *Huys te VRAAG*', dat zij bij hem overnachten wilden'. De hospes vertelt dan over de oorsprong van de benaming van zijn herberg. (Let wel op de ligging van de herberg, hier weergegeven als 'aan den Overtoom' hetgeen niet juist schijnt, doch, zoals uit oude papieren bleek was het begrip Overtoom rekbaar en schreef men b.v. dat iemand woonde 'bij de Overthoon inde banne van Slooten neffens t huys ter Vrach') 'Uw Edele heeft zeker wel gehoord — al bennen de Heeren geen Amsterdammers van de eer die Keizer Maximiliaan aan de Stad gedaan heeft, toen i hier, ook net as de Heeren, langs de Heiligeweg op Amsterdam anree . . . Wat ik zo zegge mocht, van Maximiliaan: hij ging dan de Heilige Stee bezoeken, maar kwam met z'n gevolg te verdwalen: bijna, zoo as we zegge, onder de rook van Amsterdam. Hij vroeg hier dan an een boerenhofstée of ze se Majesteit ook de weg na Amsterdam konnen beduyde. Wel seker sire, zeyt de boer en wees 'm de weg. . . En daar vandaan hiet een hofstée hier in de buurt nog altijd het Huis Te Vraag, van wege dat vrage van Maxilmiljaan. De plaats is toen, om de aardigheid, door een Heer uit Amsterdam gekocht, die heeft daar een mooi Heerehuis op gezet . . .'

Thijm nam dus aan, dat 'het Huis te VRAGH' al in 1650 een herberg was. Wat de andere twee betreft, kan dit o.i. niet mogelijk zijn, immers deze kwamen naar Amsterdam toen het huis al lang bestond. Prins Willem II kwam langs de Amstel en verbleef op de boerenhofstede 'Welna' aan de Amsteldijk, waar het verdrag met de Amsterdamse afgevaardigden werd getekend en Napoleon kwam pas in 1811 via de Watergraafsmeer en Oeterwalerweg (= Linnaeusstraat) alwaar hem door de toenmalige Maire van Amsterdam Willem Joseph van Brien en van de Groote Lindt de sleutels der stad werden aangeboden.

In 1650 werden door de stad Amsterdam gravers uitgezonden 'die den Amsterveenschenweg omtrent tegenover het *Huys te VRAEG* souden doorgraven', enz., lezen wij in het 'Amsterdams Journael' van 1652 (pag. 22) bij de bespreking van de aanslag van Prins Willem 11 op Amsterdam.

Ook Kalff vermeldt de overlevering, dat het huis genoemd is ter herinnering aan het

¹ Werken van J. A. Alberdingh Thijm, Deel V: 22 — Prins Willem 11 voor A'dam.

feit, dat Maximiliaan 1 op deze hoogte naar de weg vroeg, welke hij moest inslaan om 'de heilige Stede' te bereiken.'

Jeroen Jeroense noemt een geschilderd glas 'aan 't Huis te Vraag' waarop te lezen stond :

'Kees Komeneel brengt **altijt** zijn gras aan de Regulierspoort, en hy melkt zijn **koeyen**,
Daarom moet Trijn Juriaans met haar Karremelk altyd na Stee **roeyen**.'

Omdat hij uithangtekens e.d. bij kroegen en herbergen beschreef duidt dit erop, dat er in zijn tijd, in 1698, al een herberg was.²

In zijn wandelingen om Amsterdam³ schreef d'Ailly ; 'Ter plaatse waar de Sloterweg zich van de Schinkel scheidt, herinnert de naam van het café'tje 't Huis Te Vraag' aan de mooie buitenplaats, die hier weleer heeft gestaan' en enige paginas verder 'In den muur van het kerkhofje 'Te Vraag' zien wij nog een gebeeldhouwden gevelsteen van het oude huis van dien naam ingemetseld'.

Van der Aa⁴ geeft een korte beschrijving van het huis : 'Buiten in Amstelland, prov. Nd. Holland, 3/4 uur Z.W. van Amsterdam en 3/4 uur van Sloten, aan den Sloterweg. Dit buiten beslaat, met de daartoe behorende gronden eene oppervlakte van 38 vierk. roeden, 88 vierk. ellen en wordt in eigendom bezeten en bewoond door de Heer J. Jonkhart' (= Ao. 1848).

Ook Gimpel⁵ geeft een beschrijving, doch hieruit werden wij evenmin veel wijzer.

VERMELDINGEN VAN HET HUIS IN DE OUDE AKTEN

Een grondig onderzoek in de transportregisters van de v.m. Gemeente Sloten c.s.⁶ leverde de bronnen op voor het samenstellen van de geschiedenis van het huis, zijn eigenaars en bewoners. Deze registers lopen over de jaren 1635 t/m 1811, echter met enige hiaten. De registers 1648/68 en 1674/1702 zijn helaas niet meer aanwezig, zodat over deze tijdperken andere bronnen moesten worden geraadpleegd.

De eerste overdracht van het huis werd pas gevonden in 1672. Voor dien vonden wij het huis wel al enige malen vermeld.

De oudste vermelding was op 26.10.1632' toen Pieter Laurensz. Spiegel, Laurens Spiegel en Willem Henricx als Vader van de kinderen verwekt bij wijlen Annetgen Spiegel te koop aanbieden: 'Een bruykweer ⁸ land met een **schoone** welbeplante boomgaard,

¹ Martin Kalff, Amsterdam in Plaatjes en Praatjes 1: 124.

² Jeroen Jeroense (= Hieronymus Sweerts) Koddige en ernstige opschriften op luyffels etc. A'dam 1627-1696., 1e dl. pag. 82.

³ A. E. d'Ailly, Wandelingen om Amsterdam 1927 : 49 en 52.

⁴ A. J. van der Aa, Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden 1848, Dl. 11, bl. 888.

⁵ Eigen Haard 10.9.1910 G. J. Gimpel 'Op een oude plek'.

⁶ Gem. Archief Amsterdam Nr. 341-1 t/m 24.

⁷ Willige Verkopen A'dam Reg. 13 fol. 33v en 34v.

⁸ Een 'bruikweer' is een pachthoeve. Bruucware = Het gebruik of bezit van landten integenstelling met de eigendom (Midd. Ned. Woordenbk: 120). Een 'Bruucwarer' is een huurder. Morgen = wat in een morgen geploegd kan worden, evenals het oude 'Dachmaet' een stuk grond, dat in één dag kan worden gemaaid

1 Morgen = 6 Hont.

1 Hont = 100 Roeden

1 Rijnl. morgen 0,8516 H.A.

1 Rijnl. roede = 3,767 Meter = 12 Voeten, 1 Voet = 12 Duimen, 1 Duim = 12 Lijnen.

1 vierk. roede = 1 Are of D.M.².

1 Amst. roede = 3,75 M à 13 voeten.

stenen kamer, bovenhuis en beplanting, gelegen bij de Overtoom, in de banne van Slooten, *neffens 't huys ter Vraech*, groot 41 Rijnlandse Morgen zijnde gedurende vele jaren gedurig en met groote kosten toegemaakt, strekkende van drie voeten in de Schinckel aff tot de Slooterwegh toe, geteekent met de letter A, *belend ten O. 't huys ter VRAEGH* ende ten westen het Weeshuys tot Amsterdam'. Het perceel werd gekocht door Melchior van HOORN voor 900 gulden per Morgen. Het transport geschiedde op 3.1.1635 door Pieter Louriesz Spiegel en Louris Spiegel woonende te Amsterdam soo voor haer selven ende als voogden van de kinderen van Willem Hendriksz Verwer geprocreert by Annetgen Spiegel sal.' Uiteindelijk kocht Melchior van Hoorn slechts 30 M 520 Roeden Rijnl. Mate en hierbij inbegrepen was een huis met boomgaard strekkende van de Sloterweg af tot aan de Slotervaart toe en nog enige kampen land over de Slotervaart. De omschrijving luidde 'Een bruijckweer Lants – gelegen bij de Overthoon in de banne van Slooten neffens 't huys ter VRACH – zijnde groot dertigh Morgen vijff hondertagt end twintigh roeden Rijnlandse Mate – belent ten oosten 't voorsz. huys ter VRACH ende ten westen het Weeshuys van Amsterdam'.

Melchior van Hoorn woonde in Amsterdam op de Herengracht westzijde bij de Brouwersgracht. In 1631 was hij voor de 200e penning aangeslagen met f. 200,, hetgeen duidt op een vermogen van f. 40.000,—¹.

Van Hoorn bood op 29.4.1639² deze bruikweer land met het getimmerte en beplanting groot 30 M 528 R alweer ten verkoop aan, doch de zaak werd opgehouden op 900 gulden per morgen. Ruim een jaar later 23.5.1640 slaagde hij erin het perceel te verkopen aan de Huiszittenmeesters aan de Nieuwe Zijde der Stede Amsterdam.

Verder vonden wij nog in het oudste protocolregister (nr. 1 – 1635/47) het huis vermeld op 16.5.1635 toen Pieter Coninck transporteerde 'een perceel lant gelegen in de banne van Sloten *bij 't huys ter VRAEH* belent ten O. Sr. Melchior van Hoorn en t.w. Cornelis Gereitsz.'

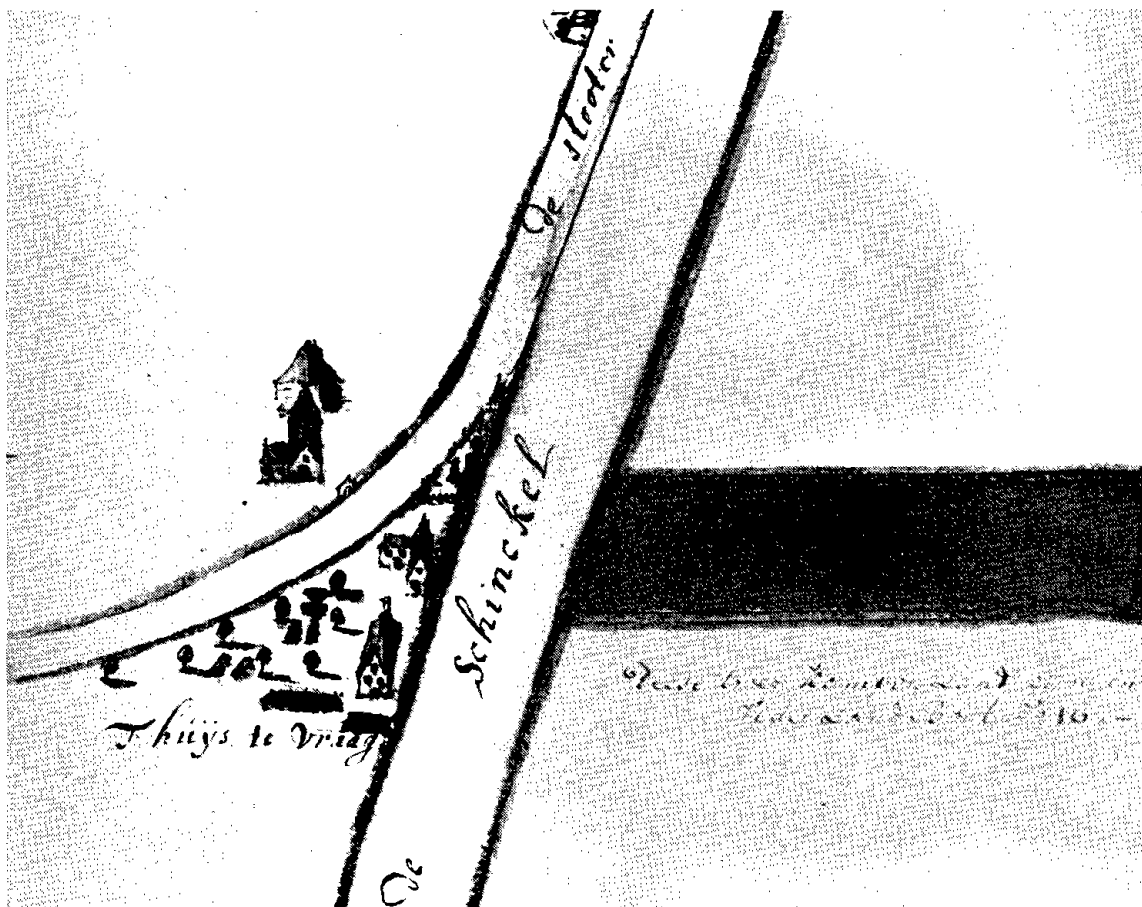
Ao. 19.5.1638 kocht Willem Claesz Noort van Dirck Cornelisz Camper c.s. 'een huys en erve staende ende gelegen in de banne van Sloten *bij 't huys te VRAEG*'.

Op 7.6.1638 verkocht Johan Pieterss Coning (vermoedelijk de zoon van de hiervoor genoemde Pieter Coninck) aan Jan Lenersz 'een perceel lant . . . *bij 't huys ter VRAACH*, groot omtrent 1165 Roeden, *streckende* van de Sloterwegh aff tot aen de Schinckel toe, *belent* ten Oosten Melchior van Hoorn en ten westen Cornelis Cornelisz. Vreeck'. Dit perceel moet dus gelegen hebben naast de hiervoor genoemde 'schoone welbeplante boomgaard' van Van Hoorn. En ten slotte nog op 27.11.1646 wanneer Salomon Vogel de Jonge aan Harmen Jansz. voor f. 255,- verkoopt 'seecker speeljacht met zijn seijlen, touwen en andere toebehoren . . . gelegen in de banne van Slooten *bij 't huys te VRAEGH*'. Zouden wij in Salomon Vogel de Jonge een huurder of bewoner van het huis mogen zien? Hij had dit speeljacht voor de zelfde prijs op 25.7.1646 verkregen bij de gerechtelijke verkoop die in opdracht van Jan Jansz. Blaek van de failliete boedel van Heyndrick van Berchem was gehouden.

Tot zo ver de vermeldingen, waaruit blijkt, dat het huis al lang vóór 1650 bestond.

¹ Koh. 200e penn. van 1631 uitg. J. G. & P. J. Frederiks 1890 fol. 183 nr. 56, pag. 42 volgens Van Houten, *geschiedk.* beschr. bij grachtenboek: Casper Philips: 102 stond het huis, waar nu de 'Burchtschool' staat, dus no. 34. Het huis was vermoedelijk gebouwd voor Jacob Pietersz Nachtglass. Boven de poort stond: 'Mijn Glas Loopt Ras'.

² W.V. Reg. 17 fol. 60vo.

Huis te Vraag, kaartenboek Burgerweeshuis, 1684

Foto Gem. Archiefdienst

Hoewel het wellicht al in de 15e of begin 16e eeuw zal zijn gesticht – als de legende waarheid bevat – hebben wij hiervoor geen bewijzen kunnen vinden.

Wat wij wel zeker weten, is dat het huis in 1618 al bestond. Van deze tijd hebben wij de oudste afbeelding van het huis, en wel op een kaart getekend door de bekende landmeter Lucas Jansen Sinck (hij werkte o.a. mede met Staets en Oetgens aan het grote plan voor de stadsuitbreiding van 1612) op 10 oktober 1618.¹

Het huis staat hier 'in opstand' getekend, huis met vleugel of aangebouwde zaal (zie akte van 1672) benevens de schuur voor de paarden. De toegang tot het erf via een dam (of bruggetje) over de sloot langs de Sloteweg, in die tijd nog Schinckeldijck geheten, met het bijschrift 't Huis te Vragh'. Ook een onderzoek in het archief van het Hoogheemraadschap van Rijnland te Leiden leverde niets op, hoewel hier nog morgentaalboeken van 1558 af aanwezig zijn. Wij hebben ze doorgelezen doch de naam 'te Vragh' niet gevonden.

¹ In atlas Gem. Archief, dank zij vriendelijke mededeling van de Heer W. Timp van Monumentenzorg, die deze tekening bij toeval ontdekte.

In het archief van de voormalige gemeente Sloten bevinden zich een drietal **morgentaalboeken**.¹ Het is niet mogelijk uit deze boeken precies na te gaan, wie de eigenaren zijn geweest, vooral over de periode 1649 tot 1669, waarin het transportregister ontbreekt. Een globaal overzicht kon ik wel samenstellen en dat laat ik hier volgen.

GESCHIEDENIS VAN HET HUIS TE VRAGH

Het huis bestond al in 1618. Als de eerste en oudste eigenaresse van het huis van vóór 1635 tot ná 1648 vonden wij Guert **WILLEMS**, daar in het transportregister van 1635 tot 1648 geen overdracht gevonden werd. Wanneer zij het van de hand deed kunnen wij door het ontbreken van het transportregister 1649/69 niet nagaan. De volgende eigenaar zal zijn geweest Willem **BLAEUW**, die het op zijn beurt vóór 1669 (want in het register 1669/73 werd vóór okt. 1672 geen overdracht gevonden) overdeed aan Jan Pietersz.

BLOCK.

Jan. Pietersz. **BLOCK** was in 1645 'huystimmergesel' en woonde op de Droogbak toen hij op 5.8.1645 te Amsterdam in ondertrouw ging met Cornelisge **FRANCEN** 'van de Overtoom'. Zij huwden te Sloten, waar de bruid woonde, op 29.8.1645. Zij moet overleden zijn vóór 1663, want op 25.3.1663 huwde Jan Pietersz. **BLOCK** wedr. Cornelia **FRANCEN** te Sloten voor de 2e maal met Mettje **HARMENSZ**, de weduwe van Cornelis **Willemsa**. **HOOGENDORP**.

Na het overlijden van de ouders **Block/Francen** (vóór 1672) waren de vier dochters ieder van 1/4 part eigenaar geworden van het Huis te **VRAGH**.

Op 26.1.1672 bieden de kinderen en erfgenamen van Jan Pietersz. **BLOCK** en Cornelisge **FRANCEN**, gewoond hebbende 'aen den Overtoom' te koop aan 3/4 parten in : ²

1e. 2 Huizen en erven, genaamd 'de Drie Kieviten' aan de Kostverloren Cadijck onder Sloterdijk,³

2e. Een huis daar het Wapen van Haarlem en de Luyterse Kerck uithangen in de banne van Sloten bij de Grote Overtoom aan de Schinkelweg, (Dit is waarschijnlijk het woonhuis van het echtpaar **BLOCK/FRANCEN** geweest)⁴

3e. Een huis genaamd 't *Huis te VRAEGH*, enz.

De koper van nr. 3 werd Pieter van **HELSDINGH** (of **HELSDINGEN**) voor f 7.550,—. Op 3.10.1672 droegen Nicolaas de Vos en Hillebrand **BORN**, als voogden over de drie onmondige kinderen van Jan Pietersz. **BLOCK** en Cornelisge **FRANS**, egtelieden, gewoond hebbende aan de Overtoom 3/4 parten van het huis over aan Pieter van **HELSDINGEN**, weduwnaar van Geertruyt **BLOCK**, die al 1/4 part bezat. (Het 1/4 part dat zijn vrouw geerfd had).

Morgentaalboeken G.A. nr. 341-44 ± 1632 tot 1753; 45 1705; 46 ± 1727 tot 1784.

Later vonden wij nog in het archief van de Sloter Binnen en Buitenpolder een morgentaalboek van 1648 — nr. 415/505. In deze registers worden alle percelen opgesomd met hun eigenaars, grootte en bedrag van het 'redres' (= de te betalen belasting). Veranderde het perceel van eigenaar, dan werd dit in het boek aangetekend, door de naam van de nieuwe eigenaar er bij te schrijven.

W.V. Reg. 47 fol. 123, 123 vo en 124 vo.

Het huis 'de 3 Kievitten' van ouds genaamt 'Over de Weteringh' lag onder de banne van Sloterdijk 'omtrent de Kleyne Sloterdijkse Overhael' d.i. bij de v.m. overhaal bij het Slatuinenoad t.z. van de tegenwoordige Wiegbrug. Het huis werd verkocht voor f 3.360,—.

Het huis 'daer het Wapen van Haarlem en de Luijtersche Kerck uythange' stond aan de Sloterkade naast de **Bierstal** (= het huis ten zuiden van het Aalsmeerse **Veerhuis**). Nu staat er de Bankgirocentrale. Dit pand ging weg voor f 4.700,—.

De beschrijving van het perceel luidde:

'Drie vierde parten in een huijs genaemt Het Huijs te **VRAEGH** met een groote sael apart *van 't huijs staende*, en de schuur voor de paerden mette erven en werf, bepotinge en beplantingen daerop, staende en gelegen in de banne van Sloten aen de Sloterwegh, **streckende** voor van de **Heer-wegh** (= Sloterweg) aff suijdwaerts tot aen de Schinckel met een **sneb**¹, belend ten oosten de Schinckel en ten westen tot **halver** sloot aen 't land van de Huijsittenmeesteren tot Amsterdam – de schoeiing aen de zijde van de Schinckel hebben de **Heeren** Burgemeesteren en Thesaurieren der Stede van Amsterdam voor eenige Jaren doen repareren en maken om 't aanleggen van de Leijtsche Kagen'.

Het perceel werd verkocht voor *f.* 7.550,—. Hij bezat deze som hoogstwaarschijnlijk niet, want op dezelfde dag leende hij, met als onderpand 'Het Huis te **VRAEGH**', 1e. van de voogden van de Kinderen **BLOCK** *f.* 562.—, 2e. van Janneken **BLOCK** *f.* 1.000,—, 3e. van Catharina **BLOCK** *f.* 1.700,—, 4e. van Maria **BLOCK** *f.* 1.700.—. Hij loste deze leningen resp. op 23.6.1685, 12.2.1683, 26.1.1685 en 15.2.1686 af. Wanneer hij overleden is weten wij niet. Het Morgentaalboek van 1705 geeft, zoals wij zagen: Jan Pietersz. **BLOCK** nu Jacob **HELSDINGH**, nu Jan van der hust van Jochem pol.

Pieter van **HELSDINGEN**, die nog in 1718 leefde, wordt er niet in genoemd. Zou hij het huis aan zijn zoon Jacob hebben overgedragen? Het transport is er niet, daar het register 1674/1703 ontbreekt. Jacob zou dus omstreeks 1685 de eigenaar zijn geweest, Op 5.2.1685 wil men het huis, dat dan verhuurd is voor *f.* 300,— per jaar (Jacob woonde er dus niet) verkopen.²

Het wordt gekocht door Baltazar van **POELWIJCK** voor rekening van Jan van der **HUST** voor *f.* 2.802,—. Dus aanzienlijk minder dan er in 1672 voor werd betaald. De beschrijving is dezelfde als in 1672. Wie was Jan van der **HUST**?

Wij vonden over hem, dat hij Joan van der **HUST** 'wonende aen het huys te **VRAEG**' met Jochem **POL** op 12.8.1687 compareerde voor notaris Joannes **BACKER** te Amsterdam tot het aangaan van een accoord met de Poldermeesteren van de Slooter binnen polder, waarbij hij beloofde toe te staan, dat de laatstgenoemden mochten 'stellen ende onderhouden aen de schoeiing ofte wal van het huijs te **Vraeg** zeekere hand waervoor de scheepen haer aeijlen zullen moeten strijken, zulx dat de hand ten eeuwigen dagen daer zal moogen blijven **staen, enz.**'³ Aan dit 'ten eeuwigen dagen' heeft men zich niet gehouden, want nu staat de hand er niet meer. Door het vinden van dit accoord werd ook een moeilijkheid opgelost, waartoe latere transporten aanleiding gaven, nl. de vermelding aldaar van 'staende hand' of 'ijzere hand' als rooiing, waaruit werd opgevat, dat dit de naam van een huis zou kunnen zijn, welk huis echter niet gevonden werd.

Jochem **POL** was de schoonvader van Jan van der **HUST**.

Bij gebrek aan bewijs zouden wij kunnen stellen, dat Pieter van **HELSDINGEN** het huis overdroeg aan zijn zoon Jacob **HELSDINGEN** en dat deze het verkocht aan Jochem **POL**, die het op zijn beurt verkocht aan zijn schoonzoon Jan van der **HUST**.

Uit een latere akte weten wij, dat Lysbet **Jochemse POL**, de weduwe van Jan van der **HUST** de erfgenaam was van haar overleden zoon Jochem van der **HUST**. Doop, huwelijk en overlijden van Jan en Jochem van der **HUST** werden te Amsterdam niet gevon-

¹ Sneb of **snebbetje** is een puntig uitstekend stuk land. Van Dale geeft ook nog 'sniep' als een puntig toelopend stuk grond.

² W.V. Ree. 58 fol. 156.

³ G.A. 4157151.

den. Ook de doop van Lysbeth werd niet gevonden, maar zij kwam bij het huwelijk van haar moeder voor de dag.

Op 19.2.1710 verkoopt Lijsbeth Jochemse **POL**, weduwe van wijlen Jan van der **HUST** en erfgename ab instestato van haar zoon Jochem van der **HUST**, die de enige erfgenaam van zijn vader was, aan Vreeck Jansen de **WILDE**, wonende te Aalsmeer, voor f. 150,— 'een hoekje erfs, groot omtrent 30 roeden, van de werf daarop 't huijs de Vraag is staande, strekkende van de staande handt af noordwaarts ten eijnde het snebbetje, belend ten oosten de Schinckel en ten westen de Schinckeldijck, op welks erfje de kooper vermag een huys te setten, *geensints tappers neringe nog-te eenighe dranck daerin te doen en verkoopen, zullende* zijn oppadt hebben over de werff en dam van de verkoopersse op de Schinckelwegh, daar van de kooper ook zes voeten wegs aan de Noordkant zal moeten maacken en onderhouden en voor zijn portie in de ordinaris verponding contri-bueren en aan de comparante of haare successeuren betalen jaerlijks vijf Stuyvers.'

Dit betreft dus het meest noordelijke deel van het land van het huis te **VRAAG** met het snebbetje (de noordpunt) en wij weten nu ook dat 'de staande handt' daar dus in de bocht aan de wallekant stond. Wij moeten ons verder voorstellen, dat tussen de Sloterweg (hiervoor nog Schinckeldijck genoemd) en het erf van het huis te **VRAAG** een sloot lag, waarin een dam (wellicht met duiker) die toegang gaf tot het huis. De bepaling over de tapnering heeft men ook niet gestand gedaan, want in onze tijd (nog in 1940) was hier het café Huis te **VRAAG**. Maar hierbij komt de vraag naar voren, werd er toen (in 1710) in het huis te **VRAAG** al herberg gehouden en vreesde men een concurrent zo dichtbij? Wij zouden zeggen 'ja' (zie ook Jeroen Jeroense). Vreeck **JANSZ.** de **WILDE** heeft het stuk grond slechts kort in zijn bezit gehad, maar wij mogen in hem de stichter zien van 'het **VISSCHERSHUYS**'. Hij moet dit hier omstreeks 1713 gebouwd hebben.

Op 27.12.1713 verkoopt hij het perceel voor f. 1.300,— aan Dirck Willemsz. **SEYTJES**, viskoper, wonende in de banne van Aalsmeer. De beschrijving luidt: 'Een huijs en erve, groot omtrent 30 roeden, *st.en gel. bij en voor* het *huijs* de *Vraag* aan de Schinckel — met de vis-hocken of houwens jegenwoordig daer bij zijnde, *streckende* van de staande hand en 't erf van 't huys de Vraag af noordwaarts ten einde het snebbetje, bel. t.o. de Schinckel en ten w. de Schinckeldijck, etc.'

Ook **SEIJTJES** blijft slechts kort eigenaar van 't Visschershuys. Op 13.4.1718 verkoopt hij het voorf. 1.050,— aan Jan Martensz. **GOETHART** met de zelfde beschrijving als boven, alleen de zuidgrens is nader aangegeven: 'te weeten aan de oostkant van de staande handt af en aan de westkant *van de kerf* in 't *heck* op den damdoor dezen Gerechte (Sloten c.s.) bij Rooijinge gestelt'.

Ook lezen wij uit deze akte dat buurman Jacobus van **DALEN** (over hem later) geen makkelijk heer is geweest, want er staat: 'daaromme hij (=Seijtjes) beloofde het **voorsz.** huys en erve te vrijen ende vrij te waren als recht is, *uitgezonderd* nochtans de Limiet-scheidinge aan de **zuydzijde** tusschen dit erf en Jacobus van **DALEN**, als eigenaar van 't huijs de Vraag, ter consideratie van *deszelfs wreveligheidt*, zodat indien de koper daarmede ter dezer **zaake** moejelijkheid of proces krijgen mogt, hij comparant daar inne **Niet** **betrocken** nog in behaalt zal mogen worden'. Zij zullen dus weleens woorden gehad hebben, misschien wel *over de halve dam*, die toegang gaf tot hun respectievelijke erven.

Volgens de aantekening in het Morgentaalboek zal Jan Martensa. **GOETHART**, anders genaamd Jan **KAP**, al vóór 1727 overleden zijn en was in dat jaar zijn weduwe Stijntje

Janse SELIJ de eigenareesse van het Visschershuys. Na haar overlijden verkoopt haar zoon Arij Jansz. **GOETHART** wonende te Ouderkerk, volgens het testament van 29.10.-1722 voor nots. Carel COPPIUS te Aalsmeer gepasseerd, bij boedelscheiding van 12.8.1735 eigenaar van het perceel geworden, het huis en erf voor f.1.900,— aan Lourens Pietersz. CROOCK te Amsterdam, met dezelfde beschrijving als voorheen. Alleen was bij deze koop begrepen 'een derde part in een warmoestuyn met zijn huyzing daarop staande, groot 529½ roeden, gelegen in de Sloter binnenpolder over de Slotervaart', door zijn vader tussen 1723 en 1725 gekocht van Teunis Jansz. TIJM, die dus verder niets met het Visschershuys had te maken.

Dit stuk grond met huis behoorde dus niet meer tot het bezit van het Huis te Vraag, maar wij zullen zien, dat het later (A.o. 1757) toch weer in het bezit kwam van een familielid van de eigenaar van het Huis de Vraag, nl. Jan **LANGEVELD**. (zie ook het Morgentaalboek 1727-84, dat nu volgt).

Hun resterende bezit verkopen Jan Sandertsz. **NIEULANDT** en zijn vrouw Elisabeth Jochemse **POL** op 15.4.1713 voor f. 1.600,— aan Jacobus van **DALEN**.

De beschrijving van het perceel is nog dezelfde als in 1672, alleen de lendenen zijn nieuw en wel 'het Erf van Frederick Jansz. de **WILDE** (zie verkoop 19.2.1710) aan de N.O. zijde; het Land van 't huyszittenhuijs der stad Amsterdam aan de Z.W. zijde ter halver sloot; de Sloterweg aan de N.W. en de Schinckel aan de Z.O. kant.'

Bekijken wij nu het Morgentaalboek van 1727/84 dan begint dit met:

'Verstoelingl van de Sloterweg . . . op 6 Augs. Ao. 1727 . . . beginnende de Sloterweg van de laatste nummerpaal van de Schinckel zijnde no. 50 staende aen de punt off 't snebbetje aan de Noord Oost kant van de werf van outs behoort hebbende aan 't huijs de Vraag en nu toebehoorende de wede. van Jan Martensz. **GOETHART**, anders genaamt Jan **KAP**, daar 't Vissershuijs nu op staat . . .'

(Wij weten al, dat na Freek Jansz. de **WILDE** (1710) het puntige noordelijke stuk (snebbetje) in het bezit was gekomen van Jan Martensz. **GOETHART**)

Als nr. 1 op de Sloterweg volgt dan:

de Wede van Jan **KAP** voor 't Vissers huijs en werf voor 30 roeden,
volgens opdrachtbrief van dato 19 febr. 1710
(en met andere hand geschreven) 6 roeden
nu Lourens Pietersz. CROOCK 1737
nu Jan Langeveld

nr. 2 Juffrouw **THOMA** voor 't huijs de Vraag 8 Roeden 2 Voeten
voorbij de poort heen voor 370 roeden werfs
(en met ander handschrift)
Anthonij en **Cornelis LANGEVELDT** 1735, nu de Wede. **VALETON** ■ 1764, Barend Knop en **Hermanus Bosma** 1789

nr. 3 Hr. Willem Bus tot aan de klok van des polders duycker 9 Roeden 2 ½ Voeten
nu de Wed. **freek jansz. SCHOUTEN**
Isaac Vos en Jacobus **SCHOUTEN** 1771

¹ Verstoelen is het verdelen van de dijk in dijkvakken of parken en het toewijzen daarvan aan de dijkplichtigen. M. N. Wbk.: 638 vergelijk 'Verhoefslagen'. Hoefslach = gedeelte van kade, dijk of weg, waarvan de onderhoudsplicht naar **de** hoeven werd berekend; de bepaalde aan iemand aangewezen plaats. a.v.: 252.

nr. 4 de Sloter binnen polder voor 't zeijl of
duycker tot aan het Westeijnde van de buijte Vleugel of Schoeiing 1 Roede 8 Voeten

nr. 5 't huijszittenhuijs te Amsterdam 25 Roeden 6 Voeten
(en met ander handschrift)
■ Corn. & Anthony LANGEVELD ■ 1738

en onder de Schinckel als

nr. 50 Regnerus SCHAAP 2 Roeden 9 Voeten 6 Duim
(met ander handschrift)
Jan en Benedictus BLOCK no. 4

waarbij werd aangetekend:

'van de schoeiing af Jochem POL verbij zijn poort eerste boom, nu Vreek en Van DALEN, dan juffrouw Bus van de eerste boom voorbij de poort van 't huijs de VRAAG tot even voorbij de 9e boom staande bewesten de brug van de Catoendruckerij van Van DALEN, daer de Sloter polder voor 't Zijl¹ begint, moetende Jacobus van DALEN deze krag maacken en onderhouden volgens 't contract den 22en November 1715 voor den Notaris Cornelis WINTER t'Amsterdam gepast en in 't Notul- of Registratieboek van Sloten fo. 49vo geregistreert, omdat Van DALEN de wegsloot beschuttingt heeft.'

Hieruit blijkt, dat de laatste koper Jacobus van DALEN katoendrucker was en dat hij degene zal zijn, die het huis als katoendruckerij heeft ingericht. Op 22.11.1715 verscheen hij als 'eygenaer van 't huijs en Erve te VRAEG' met juffrouw Josina SPRUIJT de weduwe van Abraham Bus als eigenaresse van omstreeks 'elff morgens Lands gelegen in de Slooter polder, daer bruyker van is Claas JACOBSZ' bij notaris Cornelis WINTER te Amsterdam² om 'tot voorkominge van disputen en verschillen' een overeenkomst aan te gaan. Van DALEN kreeg nl. van de Heeren van Rijnland toestemming om zijn sloot 'gelegen voor de crag van juffr. Bus zoo verre dezelve crag is strekkende te betimmeren'. Zij kwamen nu overeen, dat Van DALEN, die zijn sloot voor de crag zal betimmeren 'de gehele crag voor zooverre die voor het huys te VRAAG gelegen' is voor zijn rekening zal nemen en ten eeuwige dagen zal onderhouden. Met deze 'crag'³ zal bedoeld zijn het stuk Sloterweg, tussen de beide toegangen van het Huis te VRAAG, hetwelk door juffr. Bus zal moeten worden 'gemaakt en onderhouden' waarbij ook de sloot zal hebben behoord en hetwelk behoorde tot haar gebied, dat zich uitstreckte ten westen van de Sloterweg tot aan de Slotervaart. Oudtijds had men de straat en ook de sloot voor zijn

¹ Zijl = waterloop of afwateringssluis. Hier is bedoeld de duiker van de Sloterbinnenpolder, die onder de Sloterweg lag.

² Gem. Arch. Not. arch, nr. 6733.

³ Krag of kragge = le drijvend eilandje in stilstaand zoet water

2e rand van modder om een stuk land

3e smalle, door water omgeven stukken land. (v. Dale: 1031). Wellicht is hier het onder 3e bedoeld. Het stuk Sloterweg met aan weerszijden een sloot, dat lag tussen het huis van Van Dalen en het land van juffr. Bus.

Er is hier sprake van 'Jochem Pol *zijn* poort'. Zou hij dus ook eigenaar geweest zijn? Dan zou hij de verkoper van 1685 zijn geweest.

Over het bezit van juffr. Bus of Josina Spruijt is geen duidelijkheid te krijgen. Haar bezittingen gingen na haar dood over op haar zoon Willem Bus, die zijn bezittingen 5.3.1732 transporteerde aan Cornelia Mol, de weduwe van Freek Jansz. Schouten. De landen langs de Sloterweg zullen wellicht begrepen zijn in 'de bruikweer, die hij verkregen had bij de boedelscheiding van 13.2.1681 van zijn grootmoeder Anna van LIMBURGH'.

erf te onderhouden. Uit het vorenstaande maken wij nu op, dat **v.D.** een schutting of bouwsel zal plaatsen langs of over de sloot, zodat deze aan zijn zijde komt en hij die 'moet onderhouden uijtten Schou of Schouerij', maar erg duidelijk is het nog niet. Uit een later transport is echter gebleken, dat **v.D.** een schuur over de sloot, vlak langs de weg had laten bouwen.

Tot nu toe hebben wij in de akten nog niets gelezen over een herberg ter plaatse. Toch was die er. Immers in de *Amsterdamsche Mercurius*, uitgave van Jan van **GIJZEN** van 18 en 27 januari 1719 vonden wij een annonce, luidende '**BEKENDMAKING - Te HUUR** om aanstonds, op Vrouwendag of a.s. Maay aan te vaarden, *de oud vermaarde* herberg 't *Huijs* te **VRAAG**, buyten de Overtoom aan de Schinckel.' Hier de eerste vermelding als herberg en als wij lezen van 'oud vermaard', dan zal de herberg er reeds lang geweest moeten zijn. Of het huis toen al verhuurd werd aan Anthony en Cornelis **LANGEVELD**, die er in 1730 woonden, hebben wij niet kunnen vinden. Toen Cornelis in 1720 huwde woonde hij 'aen den Overtoom', maar dit was een rekbaar begrip, want hiermede werd ook de plaats van het Huis te **VRAAG** wel aangegeven.

Over Jacobus **van DALEN** hebben wij verder in Amsterdam en Sloten niets gevonden en zijn belangrijke testament verleden op 8.10.1719 voor notaris Leonard **NOBLET** te Amsterdam kunnen wij niet meer raadplegen, daar de minuten van deze notaris over het bedoelde jaar zijn verbrand.

Uit het zoeven geciteerde Morgentaalboek zien wij, dat in 1727 juffrouw **THOMA** daar als eigenaresse van het Huis **te VRAAG** is geregistreerd. Zij was de 'geinstituteerde fidei-commissaire erfgename' van Jacobus van **DALEN**, die toen al, ja zelfs vóór 1725, moet zijn overleden. Van **DALEN**, die zonder twijfel het huis tot een katoendrukkerij heeft ingericht, heeft zijn bezit ook niet onbelangrijk uitgebreid en wij zouden durven beweren, dat na zijn overlijden en misschien al eerder, de katoendrukkers de gebroeders Anthony en Cornelis **LANGEVELD** al in het bedrijf zijn gekomen. In ieder geval woonden beide al in 1729 en 1733 in het huis.

Wanneer wij de akten nazien, dan blijkt, dat 'explatieve erfgenamen na het overlijden van Anna Catharina **THOMA**, zijn de kinderen van **Bartel** van **GALEN** (overl. vóór 1725) en Anna **OKKER** (of **OCKERS**), nl. Catharina van **GALEN** (overl. vóór 1733) gehuwd met Frans van **LEEUVEN** (overl. vóór 1725) en Margaretha van **GALEN**, die gehuwd was met Hendrik **SOETERS** (overl. vóór 1733). Anna Catharina **THOMA**, weduwe van Ferdinand Alexander **MANCI**, werd te Sloten begraven op 20.10.1733.

Genoemde Hendrik **SOETERS**, die te Zutphen woonde, verscheen op 15.9.1724 voor nots. Hendrik van **AKEN** te Amsterdam om ingevolge de clause van substitutie in de procuratie van Catharina van **GALEN**, wed. Fr. **v. LEEUVEN** en Margaretha van **GALEN** 'comparantes huysvrouw', van 20.7.1724 etc.' te substitueeren de Edele Bernardus **MILIUS** te Amsterdam om in comparants naam alles uit te voeren en te verrichten, waartoe hij comparant is belast'. Als gevolg hiervan gaat Bernardus **MILIUS** wonende te Amsterdam als gemachtigde van Hendrik **SOETERS** c.s. op 20.1.1725 naar Schout en Schepenen van Sloten vergezeld van Anna Catharina **THOMA**, die 'aan 't huijs de **VRAAG**' woont, met **Claas SCHAAF**, haar voogd, die ook executeur-testamentair van de boedel van Jac. **v. DALEN** is, tot het opmaken van een Kustingbrief. Zij hadden nl. van de

¹ G.A. not. arch. nr. 8089.

Secretaris van het Ambacht van Sloten, Mr. Paulus van **BESELER** 3000 gulden geleend à 4% tot betaling van schulden en 't collateraal t.l.v. de boedel Van **DALEN**, waarbij als onderpand werd gesteld: 'Het Huijs de **VRAAG** met desselfs stalling en de aparte zaal of woning daaragter staande, alsmede het *nieuw* getimmerde *huijs*, bij de eerste Comparante wordende bewoont'.

Van **DALEN** had zijn bezit dus uitgebreid met een nieuw huis, waarin juffr. **THOMA** woonde en daardoor schulden gemaakt. Zouden wij in 't nieuw getimmerde *huijs*' het grote huis mogen zien, zoals dit ± 1750 werd afgebeeld? Deze hypotheek van f. 3000,— werd op 16.1.1764 afgelost door Cornelis **LANGEVELD** (zie hierna),

Juffrouw **THOMA** woonde dus in het nieuwe huis en naar wij mogen aannemen zal in de oude gebouwen (met de aparte zaal) de katoendrukkerij gevestigd zijn geweest, maar het nieuwe zal nog wel geen opvallend huis geweest zijn, want Tysens noemt het niet in zijn 'Spiegel van Amsterdams zomervreugd' van 1728 en bij de beschrijving van de Sloterweg geeft hij evenmin een afbeelding van het huis.

Op 1.12.1730 leenden Teunis en Cornelis **LANGEVELD** 'catoendruckers woonende te Slooten in 't Huijs de **VRAAG**' van Mr. Paulus van **BESELER** een som van duizend gulden à 4%, waarbij zij hun goederen verbonden en waarbij **Claas Jansz.** van der **LAAN**, een familielid van de Langeveld's, wonende aan de Overtoom zich borg stelde.¹ Deze hypotheek werd eveneens op 16.1.1764 afgelost. De Langeveld's zullen dit geld nodig gehad hebben voor uitbreiding van het bedrijf en wij denken dat zij toen al de katoendrukkerij geleid zullen hebben. (Smit – pag. 99 – vermeldt 'de arbeiders waren vroeger dikwijls bij den meester inwonend. Tegenstelling tussen meester en helpers was nauwelijks aanwezig'.)

Op 20.11.1733 machtigde Margaretha van **GALEN**, weduwe van Hendrik **SOETERS**, wonende te Zutphen 'int'Rode **HART**', Gijsbert **AMES**, haar neef, wonende te Amsterdam, om haar zaken waar te nemen en voornamelijk haar huizen te Amsterdam en Sloten publiekelijk te verkopen en aan de eventuele kopers te transporteren. Haar bezittingen waren :

1e. Een huis en erve, st. en gel. op de Prinsengracht op de hoek van de Reguliersgracht, bewoond bij een Bakker; 2e. Een huis en erf st. en gel. op de **voorsz.** Prinsengracht naast het voorgaande huis; 3e. Een loods en erf, gebruikt wordende tot een paardestal, mede gelegen naast het voorgaande op de Reguliersgracht; 4e. Een loods en erf, st. en gel. op de Baangracht tussen de Kruysstraat en Spiegelgrachtspleyntje, jegenwoordig bewoont wordende bij een Kuijper; 5e. Een huis en erf gel. in de banne van Slooten, genaamt *huijs de VRAAG* bestaande in drie differente perceelen als namelijk een herberg, een stal, een catoendrukkerije en een apart woninkje. (Is dit laatste 'het nieuw gebouwde huijs'??)

Akte gepasseerd voor Nots. **Isaak ANGELKOT** te Amsterdam in presentie van **Harmanus AMES** en Hendrik **LOOTS** 'inwoonders deeser Stad' en **Jacobus LEEZENBERG** en **Jan van SEGVELT** als getuigen, 'dewelke verklaren de comparante wel te kennen en die gene te zijn, die zij haar hier voren heeft laten noemen'.

Of **Harmanus AMES** ook een neef was, evenals **Gijsbert AMES** hebben wij niet kunnen ontdekken. Vermoedelijk is hij 'Harmanus **AMES** van Walterop, kleermaker, oud 28 jaren, op St. Antoniesbreestraat, ouders doot, die, geasst. met **Johannes BEYMER** te

¹Kustingbrief G.A. 341/7 fol. 192 v.

Amsterdam op 1.2. 1715 in ondertrouw ging met Beatrix de **BOCK** van Amsterdam, oud 25 jaren op de Gelderse Cay, geasst. met haar Moeder Hendrickje **DIRCKS**.'

In ieder geval staat nu vast, dat er in 1733 naast de catoendrukkerij en woonhuis tevens een herberg was.

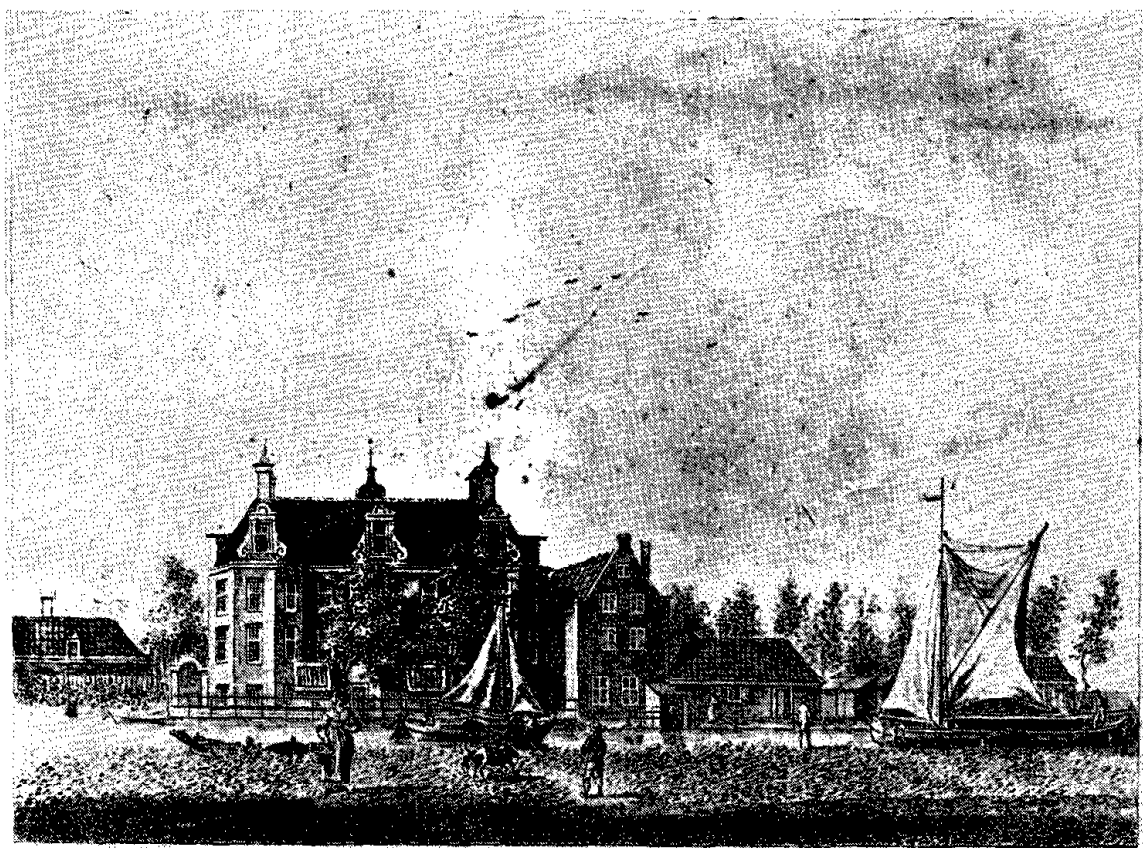
22.2.1735 machtigt Margaretha van **GALEN** voor Rechter en Schepenen der Stad Zutphen Gijsbert **AMESZ** te Amsterdam uit 'cragte van den testamente van Jacobus van **DALEN**' van 8.10.1719 om 'over te leveren de Lijste of specificatie van de middelen en effecten, object sijnde aan de Ordonnantie van het Middel van Collateraal', welke middelen en effecten door Anna Catharina **THOMA** van Van **DALEN** waren geërfd.

Op 4.7.1735 had voor Schout en Schepenen van Sloten c.s. de overdracht plaats door Gijsbert **AMES** als gemachtigde van 'Margareta van **GALEN**, weduwe van Hendrik **SOETERS**, dochter en enig *kind* van Anna **OCKERS**, in huwelijk verwekt bij Bartel van **GALEN** en alzo eenige gesubstitueerde erfgename van wijlen Jacobus van **DALEN**, volgens testament gepasseert den 8. October 1719 voor Leonard **NOBLET**, notaris binnen Amsterdam'. (Dit is niet geheel juist, daar Margareta, zoals wij hiervoor zagen nog een zuster Catharina had, die schijnbaar geen kinderen heeft nagelaten, zodat Margereta alzo de enige erfgename werd.)

De kopers waren de gebroeders Anthony en Cornelis **LANGEVELDT**, wonende aan de Schinckel voor f. 5.200 :—:— (inclusief de overgenomen hypotheek van f. 3.000 :—:— dto. 20.1.1725). Zij betaalden dus slechts f. 2.200:—:— voor het gehele perceel, dat thans als volgt werd beschreven:

'Een Huijs, *van ouds genaamt* het *huijs* te **VRAAG**, ende nog twee huijzen daar bij staande, met derzelver erven en werf, ende nog een Schuur of Stalling daar toe behoorende, staande ende gelegen in de banne van Sloten aan de Schinckel ten eynde van de Schinckelweg, belend ten Noordoosten Jan Martensz. **GOETHART'S** erfgenamen op de Rooijng van de Staande hand af tot op de halve dam aan de Sloterweg zo die jegenwoordig legt. . . ten Z.O. en Z.W. de Schinckel en ten N.W. het huyszittenhuijs der Stad Amsterdam over de duijckersloot van de Sloterbinnenpolder en verder de Sloterwegslot, over welke wegsloot de voorsz. Schuur of Stal met consent van dezen Gerechte in der tijd getimmert staat, moetende drie of vier voeten van de boomen, in of op de weg staande, af blijven en aelckers deuren niet naar buyten open, en zo over de weg, maar naar binnen inslaan moeten, ook zijn de koopers van dit perceel verplicht de Kragge of waterkeering op de Sloterweg voor de gemelde stal van de eene poort tot den anderen zo die jegenwoordig voor de werven staan te maacken en te onderhouden, blijvende het maacken, sanden, en onderhouden van de vordere breete derzelver weg voor rekening en tot lasten van het land van wijle de wede. van Abraham Bus, nu toebehoorende de wede. van Vreek Jansz. **SCHOUTEN**' enz.

Het bezit was aanmerkelijk uitgebreid en ook de overeenkomst van Van **DALEN** en juffrouw **SPRUYT** van 22.11.1715 wordt iets duidelijker. Van D. heeft een schuur gebouwd over de sloot langs de Sloterweg, welke sloot hij moet onderhouden en de erven Bus moeten voor het onderhoud van de weg zorgen. Hun perceel lag tegenover het terrein van het Huis te **VRAAG**, zie hiervoor Morgentaalboek nr. 3. Ook is duidelijk, dat de dam, die toegang gaf tot het huis en waarvan de eigenaar van het Visschershuijs mede gebruik mocht maken, lag ten oosten van de over de sloot gebouwde schuur en dat ten westen hiervan een nieuwe toegang tot de werf van het Huis te **VRAAG** was gekomen. En de schuur stond zo dicht aan de weg, dat de deuren niet naar buiten mochten open-

Huis te Vraag, tekening door H. P. Schouten, ± 1770°

Foto Gem. Archiefdienst

slaan, maar naar binnen moesten gaan, anders zouden zij het verkeer over de Sloterweg kunnen belemmeren, doordat zij over de weg kwamen te staan. Het huis cum annexis zoals boven omschreven vinden wij afgebeeld op de tekening van Hermanus **SCHOUTEN** van ± 1770, waarop eveneens de nieuwe poort aan de Sloterweg is te zien.

Het is een prachtig heerenhuis. Bij Smit lezen wij 'de eigenaars der katoendrukkerijen behoorden tot de gegoede burgers. Velen bewoonden *bij hun bedrijf een min of meer groot landhuis met sier- en moestuinen, hielden koets en paarden en één tot vier dienstboden.*' Zo ook de Langeveld's.

In de akten ontmoeten wij Teunis of Anthony, Cornelis, Pieter en ten slotte Jan **LANGEVELD** of **LANGEVELT**. Teunis of Anthony en Cornelis, de katoendrukkers, waren broeders. Zij waren gehuwd met twee zusters Van der **SANDE**.

Anthony met Elisabeth en Cornelis met Anna van der **SANDE**. Omstreeks 1747 zal Anthony, wellicht wegens ouderdom, zich uit zaken hebben teruggetrokken. Hij woonde toen met zijn vrouw te Genderingen in Gelderland. Op 1.5.1747 verleende hij t.o.v. nots. Paulus van **BESLER** te Sloten machtiging aan zijn vrouw om zijn deel in de katoendrukkerij (= 1/2 part) aan zijn broer Cornelis over te dragen, alsmede de financiële belangen te regelen. Pieter was een neef en Jan was de zoon van Cornelis **LANGEVELD**.

Wij gaan nu nog even terug naar het 'Vischershuijs'. Op 9.2.1757 verkocht Lourens Pietersz. CROOCK wonende te Amstelveen aan Jan LANGEVELD wonende onder Sloten voor *f.* 600:—:— 'een huys en Erve, st. en gel. aan de Schinckel in de banne van Sloten *naast* het *huijs de VRAAG*, streckende van de Schinckelweg af tot in de Schinckel, bel. t.n. met een snebbe de Schinckel en ten z. het gemelde huys de VRAAG.' Jan LANGEVELD betaalde niet geheel in contanten want op de zelfde dag werd een kustingbrief opgemaakt door Sch. & Sch. v. Sloten waarin hij verklaart schuldig te zijn aan Lourens Pietersz. CROOCK de somma van *f.* 500,— 'pro resto van koop en over de kusting van een huys en erve' enz. te betalen over 5 jaren tegen 3% rente. Deze hypotheek werd op 3.9.1782 afgelost volgens een aantekening op de kustingbrief.

Jan LANGEVELD, katoendrukker wonende aan de Overtoomseweg 'digt bij den Overtoom onder Nieuwer Amstel' en Josina BOIJER, zijn huisvrouw maakten op 7.4.1781 voor nots. Gerardus WIJTHOFF te Amsterdam hun testament, waarbij tot erfgenamen werden benoemd zijn twee voorkinderen: Anna oud 20 jaren en Cornelis oud 17 jaar, verwekt uit zijn eerste huwelijk met wijlen Magtilda van de PLAS en benoemden tot voogden Martinus van KUIJL, med. doctor won. onder Sloten (= zijn zwager) en Nicolaas SCHREUDER won. te Amsterdam. Josina BOIJER verkoopt op 8.4. 1789 het 'Vischershuijs' voor *f.* 200,— aan Dirk de VRIES junior wonende onder Nieuwer Amstel. Deze was in 1832 nog eigenaar van dit perceel, toen Kad. Sectie F nr. 477.

In de transportbiref lezen wij, dat het huis was 'Een afkokerij met desselfs blaauwloots en Turfschuur.' Waarschijnlijk zal dus hier mede een deel van het bedrijf van de Langeveld's zijn uitgeoefend.

De Langeveld's breidden hun bezit aanmerkelijk uit. Het was ook het bloeitijdperk van de katoendrukkerijen in Nederland.¹ Het gehele productieproces vorderde veel tijd, was sterk arbeidsintensief en de vele handenarbeid vereiste veel arbeidsloon. In het kort alle werkzaamheden en materialen vergden als ondernemer een kapitaalkrachtig man. Een persoon was dan ook dikwijls niet in staat een volledige inrichting van middelmatige grootte te vestigen. Er werden grote hoeveelheden bewerkt, maar van enorme winsten was geen sprake. De inkomens van de drukkerspatroons waren niet buitensporig groot. In 1740 verdiende een 'catoendrucker' al 9 tot 10 gulden per week. Reeds in 1729 lagen de lonen van de arbeiders vast in een 'collectief arbeidscontract (Smit: 93). Het spreekt dan ook vanzelf, dat de Langeveld's dikwijls voor uitbreidingen en zo geld moesten opnemen. Als in 1748 de bekende verfhandelaar Cornelis HEELING te Amsterdam failliet gaat, vinden wij onder de debiteuren o.m. voor geleverde verfstoffen vermeld Cornelis LANGEVELD voor *f.* 3000,—. Een niet onbelangrijk bedrag (Smit:85). In 1763 werkte de katoendrukkerij 'Het Huis de Vraag' met een kapitaal van *f.* 24.000,— (Smit:87). Ook Willem en Jan, de zoons van Cornelis LANGEVELD dreven in 1761 een katoendrukkerij, nl. de drukkerij 'OOSTERZEE' gelegen aan de Overtoomse weg bij de Pestbrug, die in dat jaar hun eigendom was geworden (Smit:95). De laatste was tot 1788 alleen eigenaar (hij overleed in dat jaar) en toen werd de drukkerij verkocht met 'verscheijden vaten fijne en onberoofde meckrap en diverse andere verfwaren.'

¹ Deze en andere gegevens betr. de katoendrukkerij uit Dr. W. J. Smit, De Katoendrukkers in Nederland tot 1813, A'dam 1928.

In een resolutie van de Staten van Holland van 3.11.1767 zeiden deze, dat een ‘nom-breuse’ menigte arbeiders hun brood in de katoendrukkerijen verdiende. In 1729 had Langeveld 21 arbeiders in dienst (Smit:99). In de tweede helft der 18^e eeuw ging het wegens buitenlandse concurrentie mis. Vele eens zo machtige ondernemingen stonden stil of waren te koop of werden voor afbraak verkocht. Voor een appel en een ei gingen de vroeger zo waardevolle gebouwen van de hand (Smit:193). De katoendrukkerij ‘**De VKAAGH**’ die in 1763 nog *f.* 23.000,— deed, werd in 1785 verkocht voor *f.* 16.500,— en in 1811 bij een nieuwe verkoop was deze eens zo grote onderneming *slechts f.* 4.000,— waard. Telde Amsterdam $\pm$ 1750 ruim 80 grote en kleine katoendrukkerijen, in 1816 was er nog maar 1 over. Wel een treurig einde van deze eens zo bloeiende industrie (Smit:194).

Op 16.7.1783 kochten de gebroeders **LANGEVELD** van Jan Jacob **VERMEEREN** en Diderik **GROMMÉ**, als gemachtigden van de Regenten van het Huijszittenhuijs aan de Nieuwe Zijde der Stad Amsterdam, volgens machtiging van 2.7.1738, een perceel land, groot volgens het Morgenboek 1 Morgen 400 roeden, liggenden aan de Sloterweg bovenwegs, strekkende voor van de **wegsloot** af tot achter aan de Nieuwe Meer toe, belend ten westen het land van den Heer Hendrik van **HOORN** en ten oosten de Duijckersloot. Deze sloot vormde de afscheiding tussen het gebied van het Huis de **VRAAG** en het bovengenoemde land. (Zij liep langs de westzijde van de nu nog bestaande begraafplaats ‘**TE VRAAG**’)

Omtrent de sloot werd nog bepaald, dat ‘die geheel vrij en onbelemmert, zo omtrent het water als doorvaart, blijven moet.’ Zij betaalden voor dit stuk land *f.* 1.625:—:—. Maar het was nog niet genoeg. Ook het bedrijf werd uitgebreid. Er werd zelfs een windmolen gebouwd. Zij wilden zelf hun ‘catoen stampen’ en hun verfstoffen malen, hetgeen machinaal gedaan, goedkoper was dan handwerk. Daartoe richtten zij een verzoek tot de ‘Gecommitteerde Raden van de Edele Groot Mogende Heeren Staten van Holland ende Westvrieslandt’ om een molen te mogen bouwen. Dato 22.1.1739 kregen zij de vergunning van ‘het regt van de wind’ benodigd voor een molen om katoen te stampen of verfstoffen te malen, die zij wilden oprichten op hun eigen land ‘onder den Banne van **Slooten** aan de mond van de Meer’. Zij moesten hiervoor jaarlijks aan de ontvanger van de Domeinen tot erfpacht betalen ‘6 ponden de XL groten ’t Pond vrij geld’, ingaande zo dra de molen zal zijn gebouwd en begonnen zal zijn te malen. Vervolgens de bepaling, dat de eigenaren gehouden zullen zijn het erf waarop de molen wordt opgericht zodanig te beheinen dat noch mensen noch beesten daardoor ‘beschadigt konnen werden ende eenige ongeluk of-te schaden, door deselve komende te geschieden’. Verder zullen zij gehouden zijn ‘de *Naam in t WOORT*’ aan ‘deselve Molen te doen stellen ter bequaamster en sigtbaarster plaatse, met groote klare en Leesbare Letteren om van verre bequamelijck **gelesen** en alsoo van andere Molens onderscheyden te konnen werden’. En tenslotte zouden zij zonder consent van haar Edele Mogende de molen ‘tot geen andere neeringe als Catoen te stampen of verfstoffen te malen’ mogen gebruiken. Uit een akte van 25.3.1739 voor Sch. & Sch. v. Sloten c.s. blijkt dat de molen ‘heeft begonnen te **maalen** op de 2en Maart **dezes** jaars 1739’ zodat de eerste betaling van de erfpacht (regt **vande** wint) zal moeten plaats hebben op 2.3.1740 en zo vervolgens jaarlijks ‘prompt en zonder uytstel’.

Voor de uitbreidingen en het bouwen van de molen was veel geld nodig. En zij zullen

ook het nieuwe grote herenhuis afgebouwd hebben, want uit een akte van 1793 weten wij, dat dit 'Een Huys Nieuw gebouwd in Ao. 1741' was. Daarom begaven Anthony en Cornelis **LANGEVELD** 'catoendruckers wonende in 't Huis de **VRAAG**' zich op 15.1.1742 nogmaals naar Mr. van **BESLER** om zes duizend gulden te lenen à 4% rente per jaar 'wegens betaling van reparaties, leveranciers en arbeidsluyden'. Als onderpand 'de volgende perceelen, namentlijk het huijs genaamt het huijs de **VRAAG**, zijnde een Catoendruckerij met alle de Werkhuijsen, Lootsen en verdere opstallen met de agtkante Windmoolen en Moolenaars huijsing, paardestallen en Wagenhuijs en nog een Wooning naast de stal aan de Sloterweg, nog de herberg mede genaamd het huijs de **VRAAG**, en een huijs daarvoor staande naast de ijsere hand; alle staande bij elkanderen aan de Schinckel voor aan de Sloterweg, met haare erven, werf, en naast een agter gelegen land, streckende van de Sloterweg af tot aan de Schinckel toe, groot 2 morgen 200 roeden; en wijders nog alle de gereedschappen, platen etc. tot de voorsz. catoendruckerij behorende en ook nog een kusting brief van veertien hondert Gulden capitaal, staande op een huijs en erve aan de Schinckelweg, zijnde mede een Catoendruckerij, genaamt het **BLAAUWHUIJSJE**, door Cornelis **NAGTGLAS** gepasseert dto. 8.2.1736 etc.'. Deze hypotheek werd afgelost op 16.1.1764.

Hier wordt voor het eerst de grootte van het bezit 2 Morgen 200 Roeden genoemd.

De katoendruckerij 't **BLAU-HUIJSJE**' bestaande uit twee huizen en erven aan den Overtoom op den Schinckelweg, str. v.d. weg af tot de Vicarije toe, bel. ten wederzijden het Vicary-land (lag ter hoogte van de tegenwoordige Theophile de Bockstraat) werd op 10.10.1733 door Anthony & Cornelis **LANGEVELD** voor *f.* 1200,— gekocht van Pieter van **RIXTEL** won. te N. Amstel. Deze werd in 1730 als katoendrucker vermeld. Zij verkochten dit pand op 8.2.1736 voor *f.* 2.400,— aan Cornelis **NAGTGLAS**, die niet betaalde doch voor het bedrag de bovengenoemde kustingbrief afgaf, waarop op 15.1.1742 nog *f.* 1400,— was af te lossen. Het restant werd op 30.3.1747 afgelost.

Op 18.8.1745 werd door Cornelis **DOBBELOM** wedr. en erfgenaam van Wijntje van der **LAAN**, dochter en medeerfgename van Jan Jansz. van der **LAAN**, wonende onder N. Amstel aan Anthony, Cornelis en Pieter **LANGEVELD** verkocht *de helft* in een perceel land groot 1 morgen en genaamd het *Ruyge mud*, liggende aan de Sloterweg bovenwegs, strekkende voor van de wegsloot af tot achter aan het land van het Burgerweeshuis der stad Amsterdam, bel. t.o. Hr. van **HOORN**'s erfgenamen en ten w. de Kadijk van de Sloterbovenwegspolder, van welk perceel land de kopers als erfgenamen van Marritje **GERRITS**, de weduwe van Claas Jansz. van der **LAAN**, de wederhelft reeds toebehoorde. Zij betaalden voor dit land *f.* 275,—. Op 22.6.1747 verkopen Anthony en Cornelis L. hun 1/3 part, dus tezamen 2/3 parten aan Pieter **LANGEVELD**, wonende in 't Huis de **VRAAG**, die dus nu het gehele land in zijn bezit krijgt. Op 16.8.1769 verkoopt hij het voor *f.* 775,— aan Johannes **MENKEMA** te Amsterdam. De lendenen zijn dan ten 0. Claas **OOSTENRIJK** en ten W. de Cadijksloot. Pieter **LANGEVELD** woonde toen in Amstelveen.

Vermoedelijk wegens ouderdom wenste Anthony **LANGEVELD** zich uit zaken terug te trekken. In 1747 op de 1e mei ging hij naar Mr. van **BESLER**, zoals hiervoor reeds vermeld, voor het opmaken van een machtiging voor zijn vrouw. Elisabeth van der **SANDE** zal dus in het vervolg in zijn plaats optreden en alles betreffende de overdracht van de katoendruckerij, betalingen en inning van schulden e.d. verzorgen.

Ingang huis te Vraag aan de Sloterweg. Tekening J. Cats 1780

Foto Gem. Archiefdienst

Op 22.6.1747 had de overdracht plaats, waarbij Elisabeth van der SANDE 'huijsvrouw van Anthony LANGEVELD, woonende jegenswoordig te Gendringen in Gelderland' verkocht enz. aan Cornelis LANGEVELD, haar comparantes zwager, wonende onder Sloten in het Huijs te VRAAG, de *helft* in de navolgende perceelen. Volgt de gehele opsomming zoals wij die op 15.1.1742 al vermeld vonden. Alleen is er nu sprake van 'de stamp en clander MOLEN'¹ en zijn de belendingen t.O. Lourens Pietersz. GROOCK en ten W. de Heer van HOORN's erfgenomen. Verder is er nog bijgekomen 'een Woonhuijsje staande naast de werf en poort op de Sloterweg, daarvoor aan deze Ambachten betaald moet worden een jaarlijkse recognitie van vijf guldens en waarin geenerley neering; en vooral *geen Tapneering* ooit mag worden gedaan. . . en eyndelijk nog een wagenhuijs en paardestal mede op de Sloterweg, waaromtrent de kooper zig zal moeten gedragen aan 't accoord, dieswegen met Josina SPRUIJT, wede. van Abraham Bus aangegaan omtrent het maacken en onderhouden van de Sloterweg in dato 22 november 1715'. Zie de tekening van Jacob CATS van 1780, die in het Gemeente Archief berust en waarbij was aangetekend met een ? Huis te VRAAG. Deze vraag kan bevestigend worden beantwoord, want op de tekening zien wij van rechts naar links de toegangspoort van het huis, dan het zoeven genoemde woonhuisje (met tapverbod) en dan het wagenhuis met paardestal. Beide opgetrokken op de door Van DALEN overkluisde wegsloot, terwijl wij

¹ Een kalandermolen is een molen waarin het gebleekte katoen glanzend wordt gemaakt. Een stampmolen is een molen met stamper om b.v. erts te vergruizen, hetgeen hier niet van toepassing is. Nadat de witte weefsels enige dagen in warm water waren geweekt, werden ze 'gestampt' door werklieden met klophouten *of door een stampmolen*, waarna ze gezuiverd, afgekookt, gespoeld en gedroogd werden.

op het kapiteel van de poort kunnen lezen: T HUYS. Te **VRAAG** zal aan de andere kant gestaan hebben, op de tekening met zichtbaar.

De 'stamp- en clander moolen' was belast met *f.* 6,— windgeld. Cornelis L. moest voor het geheel (de helft van het totale bezit) betalen *f.* 8.500,— in contanten + de helft van de drie Schepen-kennissen' in totaal *f.* 7.000,— *capitaal* = *f.* 3.500,—, tezamen dus *f.* 12.000,—. Ook volgden nog enige bepalingen over de 'duijckersloot' behorende tot de Sloterbinnenpolder, die door het terrein heen liep, maar Cornelis was nu de enige eigenaar geworden van het gehele bezit, een belangrijke katoendrukkerij met in dat jaar 21 arbeiders. Een voorstelling van het huis en verdere gebouwen krijgen wij wanneer wij de tekening van ± 1770 van H. KEUN bekijken. Deze toont ons, gezien van de Schinckel af, een groot mooi patriciershuis met een aantal bijgebouwen en waarop mede de molen en molenaarshuis zijn afgebeeld.

In 1748 was Cornelis waarschijnlijk wederom in geldnood, want op 5 juni leende hij van Mr. van **BESLER** nogmaals duizend gulden, waarbij als onderpand het Huis te **VRAAG**. Deze hypotheek werd op 16.1.1764 afgelost. Ook kocht hij nog op 10.12.1749 van Dirck **HOEPELINGH** te Amsterdam een 'thuyn met zijn huijsinge, bepoting en beplanting met nog zes aparte huijsjes ter wederzijden' st. en gel. aan de Schinckelweg, str. voor van de weg af tot achter ter halver sloot aan 't Land van Vrouwe Agneta de **GRAAFF** toe, bel. t. Z. Cornelis van **WIJK** en ten N. Johannes **VERMEULEN**. Hij betaalde voor deze panden *f.* 2.200,—. Op 27.5.1763 verkocht hij deze percelen aan zijn schoonzoon Dr. Martinus van **KUIJL** voor *f.* 2.400,—. Deze woonde in het huis en in een van de kleine belendende huisjes a.d. zuidzijde had hij zijn apotheek. Het grote huis werd 'het doktershuis' genoemd, omdat er meer dokters gewoond hebben. Jan **LANGEVELD** te Amstelveen en Nicolaas **SCHREUDER** te Amsterdam verkopen dit op 31.10.1782 als gemachtigden van Dr. Martinus van **KUIJL** te Boxmeer voor *f.* 6.500,— aan Frederik **ISSENDORP** te Sloten. Het huis wordt dan genoemd 'OOSTERMEER' en beschreven als 'een Huijs en erve met desselfs Coupe1 etc., strekkende de Thuyn agter dit Huijs en de daar nevenstaande Huijsjes, mitsgaders nog een Woonhuijs en erve daarnaast, daar de Apothecarswinkel in gedaan werd'.

Cornelis **LANGEVELD** draaide zijn katoendrukkerij door tot 1763, toen hij er schijnbaar genoeg van kreeg, want in de Amsterdamsche Saturdagse Courant Ao. 1763 nr. 85 — 16 July, lezen wij dat 'Corn. Abr. van den **BOSCH** en Jan **ROOSE**, makelaars, zullen op maandag, den 18 July t'Amsterdam in det Oude Heeren Logement VERKOPEN: *Een nieuwe begte en compleete Catoen Drukkerij* met zijn rojaale dubbele Woonhuizen, verscheiden Druk-Lootsen, Klander-Loots, Stampmolen en verdere commoditeiten tot die Fabricq behorende, staande op de Slooter-weg, genaamd 't Huis de **VRAAG**; breder bij biljetten. De bewijzen van Eigendom en Veilcondities zijn te zien bij de Nots. H. van **HEEL**.

¹ Het waren de hypotheeken van
20.1.1725 *f.* 3.000,— v/Anna Catharina Thoma, die de gebrs. Langeveld bij de koop hadden overgenomen
1.12.1730 *f.* 1.000,— door de Gebrs. Langeveld opgenomen &
15.1.1742 *f.* 6.000,— door de Gebrs. Langeveld opgenomen, doch waarop reeds *f.* 3.000,— was afgelost. (G.A. 341/12 fol. 162vo).

Huis te Vraag. Tekening H. Keun 1770

Collectie Chr. P. van Eeghen

De verkoop werd opgehouden voor *f.* 32.800,—¹ en enige dagen later meldt de Amsterdamsche Courant, dat 'de Catoen-Drukkerij . . . alle jaren gebouwd . . . en geveild op den 18 july, blijft uit de hand te koop; adres bij Jan LANGEVELD op gem. Huis.'²

Toch heeft het niet lang geduurd voordat het gehele perceel verkocht werd, want op 14.1.1764 verkoopt Cornelis LANGEVELD 'woonende aan 't huis te VRAAG' het gehele bedrijf en gronden voor *f.* 28.000,— aan Maria COUDERC, wed. van Josué VALETON, telg uit een bekende katoendrukkersfamilie, wonende te Amsterdam.

De beschrijving was: 'de Catoendruckerije, genaamt het huis de VRAAG, zijnde twee woonhuizen onder een dak, mitsgaders alle de verdere woonhuijsen, Werkhuijsen, Lootsen en verderen opstal en getimmertens, zoo ook de Stamp, en Clandermolen, meede met de huijsinge daer aanbehoorende, Ende nog de herberg, genaamt het huis te VRAAG, en een woonhuijs daarvoor staande naast de ijsere hand, alles met sijn erve, alsmeede een Thuin daernaest, en 't Land daer agter gelegen, bel. ten 0. Laurens Pietersz. CROOCK

¹ J. ter Gouw -De Oude Tijd 1873: 234 't Huis de Vraag aan den Slooterweg bij den Overtoom, destijds een katoendrukkerij met een rieten stampwindmolen en loodsen, is in 1763 opgehouden voor *f.* 23.810,—'

² Amsterdamse Donderdagse Courant Ao. 1763 nr. 90 28 july.

en ten W. de heer van **HOORNS** erfgenamen en wijders nog een woonhuijsje, staende naast de Werff op de Sloterweg . . . en eyndelijk meede nog een wagenhuijs en paardestal, meede op de Sloterweg . . . en zijn hierinne ook begreepen alle de Vaste en losse gereedschappen die tot de Catoendruckerij, afkokerij, stamp en Clandermoolen, behoorende, als koper **Keetels**, drukplaeten, de Kar, paard en Tuig, alsmeede de oopen speelwagen, toewagen, Capchais, open Chais, arreslee, Tuygen en verder toebehooren en stalgereedschappen, niets dan alleen de meubelen in de woonhuijsen uijtgesondert,—’.

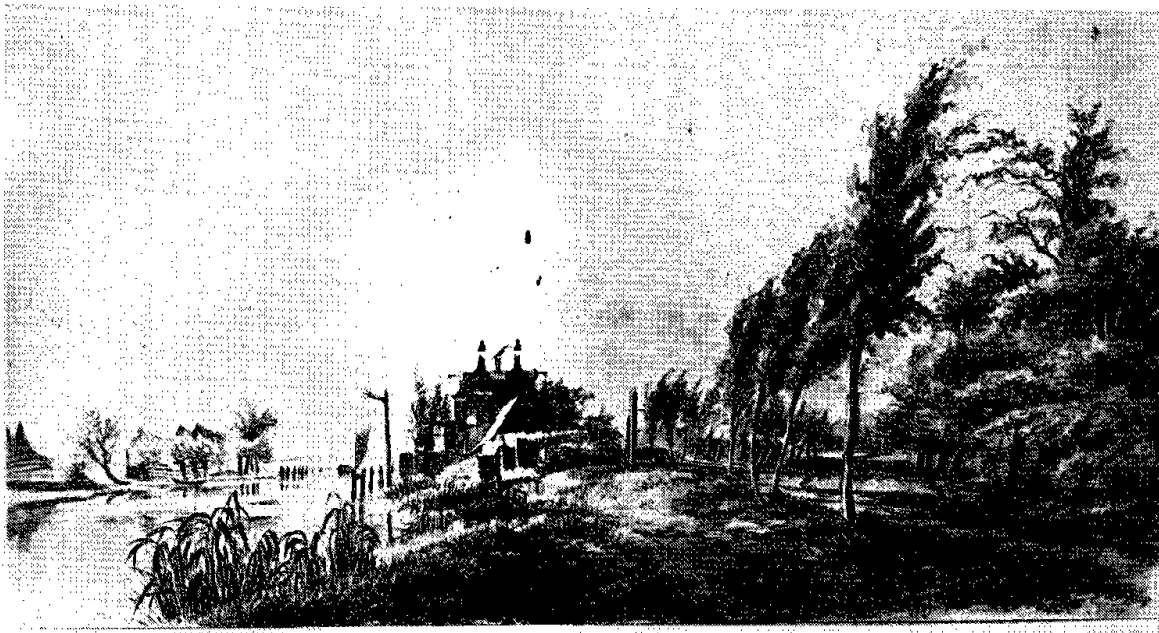
Mede werden de bepalingen over de tapnering en het onderhoud van de sloot, alsmede het windgeld en de recognitie van *f.* 5,— opgenomen. Maria **COUDERC** kon het gehele bedrijf volledig voortzetten, met speelwagen of chais gaan rijden, maar moest haar eigen meubelen meebrengen.

Op een tekening van 1820 van J. van **LEEUWEN** zien wij het huis in een andere staat dan voorheen, nl. met een gespleten dak, zou dit duiden op de 2 woonhuizen van één dak? Maar wat het interessantste is op deze tekening, is de ‘staande hand’ of ‘ysere handt’ afgebeeld aan de waterkant, rechts van het huis. Op deze hand zal wel gestaan hebben ‘Zeilen strijken’ een aanduiding voor de schippers om dit te doen, wanneer zij hier in de bocht uit de Nieuwe Meer de Schinkel invoeren.

Wij vonden nog een waarschuwing van 1703 ‘tegen het zeilen met schepen tussen den Overtoom en De Hand bij ’t Huijs te **VRAAG** . . . op pene van daar over ingevolge de gemelte Keur te worden beboet’. De veerschippers van Amsterdam naar Leiden mochten slechts met een fok zeilen. (Keur H. H. Rijnland) Het op bovenvermelde tekening voorkomende grote huis naast het woonhuis aal de katoendruckerij zijn. Verder geven wij nog een tekening van een onbekende, waarop het huis in de 19e eeuw uit N.O. richting naar de Nieuwe Meer toe te zien, met rechts de Sloterweg en waarop eveneens links de ‘staande hand’ duidelijk te zien is. Ook hierop rechts van het huis de bekende paal met rol, die vroeger in de bochten van de jaagpaden stonden en waarlangs de jaaglijn werd geleid. Zou het huisje voor het grote huis, het oude ‘Visschershuijs’ van 1727 zijn, of is dit de herberg Huis te **VRAAG??**

In 1789 vond Maria **COCDERC**, zij was toen 71 jaar oud en woonde in Amsterdam, het genoeg en wilde niet langer de lasten van het bedrijf dragen. Reeds in 1785 was het bedrijf te koop aangeboden. Ook de losse en vaste gereedschappen, doch opgehouden voor *f.* 16.500,— (Sm. : Bijl.I). In 1788 was het uit de hand te koop. Zij verkoopt het dan, middels Everhard Wilhem **RIETMEIJER**, makelaar te Amsterdam, voor *f.* 20.000,— aan Barend **KNOP en** Harmanus **BOSMAN**, beiden wonende onder Nieuwe Amstel. Op 11.3.1789 had de overdracht plaats van ‘Een dubbel Heere Huijainge, genaamd het Huijs De **VRAAG** . . . alsmede de door de Wind gaande Stampmoolen, genaamd in ‘t **WOORD** . . . met de Herberg, mede genaamd ’t Huis de **VRAAG** . . . tezamen 2 M. 200 Roeden’, met gereedschappen en belendingen en windgeld en bepalingen zoals in 1764. De kopers betaalden *f.* 2.000,— in contanten en kregen voor de resterende *f.* 18.000,— een hypotheek van de verkoopster, af te lossen in 9 jaarlijkse termijnen van *f.* 2.000,— met 4% rente per jaar, met als onderpand ‘Het Huys de **VRAAG**’.

Het was in de tijd van de achteruitgang van de katoendruckerijen. Van de ruim 80, zowel grote als kleine katoendruckerijen in Amsterdam, die in $\pm$ 1750 werkten, waren er in 1787 nog maar 17 over en in 1796 nog maar 12. Ook Knop en Bosman hebben het niet kunnen bolwerken. Zij gingen failliet en op 10.7.1793 werd te Haarlem door Engbert **HUIJGENS** en Cornelis **OVERDUIN**, als curatoren in de insolvente boedel en goederen

Huis te Vraag met de staande hand. Anonyme tekening 19de eeuw

Foto Gem. Archiefdienst

van Barend **KNOP** en Harmanus **BOSMAN** bij publieke veiling in de Herberg 't Gulde Vlies' het Huis de **VRAAG** cum annexis verkocht. Kopers waren Matthijs **SMIT** en Hendrik **BLOMBERG** te Amsterdam, die voor het geheele perceel f. 10.680,— betaalden. In de transportbrief van 4.9.1793 volgt weer de gehele opsomming van alle panden, maar er blijkt niet uit of er nog de katoendrukkersnering werd uitgeoefend. Wij menen dit te moeten betwijfelen, daar er sprake is van 'met alle *de apart verhuurde werdende Woonhuijzen cum annexis* met de Herberg' enz. Van het eens zo grote bedrijf, door de Langeveld's opgebouwd, zal wel niet veel meer zijn over geweest. Gezien ook de prijs, die men er nu voor betaalde.

Een van de nieuwe eigenaars Matthijs **SMIT** overleed 1798 en werd op 15.3.1798 in een eigen graf in de Eilandskerk ter aarde besteld. Hij was mr. smid en woonde op de Keizersgracht.

Dto. 25.6.1801 verkopen le. Willem **REBEL**, makelaar te Amsterdam tezamen met Harmanus **SMIT** en Jan **MENS** Harmanuszn., als executeuren van het testament van wijlen Mathijs **SMIT**, 2e. Pieter Amos **SUYDERHOF** eveneens executeur-testamentair en 3e. Hendrik **BLOMBERG**, uit de hand voor slechts f. 3.000,— het huis aan Samuel Isaac **CANTOR** wonende te Amsterdam. Het bezit zal aanmerkelijk achteruit zijn gegaan en in de beschrijving missen wij de molen, die vermoedelijk afgebroken zal zijn, daar hij ook hierna niet meer werd vermeld, hoewel er nog wel over de zes gulden windgeld wordt gesproken. De beschrijving luidde: 'Een **HUYS** genaamd het **HERBERGJE** met een stal en een daarnaast staand Woonhuijs, waaragter een stuk Moesland, benevens een stuk weiland te zamen verongeldende volgens de morgentaal Boeken voor Twee morgen 200 Roeden en de Huyzing op 't Huysboek getekend met No. 150 en het eene nieuw gebouwd in Ao. 1741 . . . alles st. & gel. onder de banne van Sloten aan de Sloterweg en bekend onder de naam van het *Huys de VRAAG*.' Over katoendrukken wordt niet meer

gesproken en wij veronderstellen, dat de huizen toen al aan verschillende lieden afzonderlijk verhuurd werden of waren gesloopt. Op een tekening van J. van DELDEN van 1813 is de poort aan de Sloterweg met het huis op de achtergrond afgebeeld. Van de bebouwing langs de Sloterweg is op deze tekening niets terug te vinden.

Samuel Isaac CANTOR van Amsterdam, Jood, oud 29 jaren, wonende Muiderstraat 27 ging te Amsterdam op 3.12.1802 geasst. met zijn Vader Isaac CANTOR in ondertrouw met Rosetta Joachim MOSES, mede van Amsterdam, jodin oud 24 j., die op de Nieuwe Herengracht nr.66 woonde met als getuige haar moeder Pierla GOLDSMIT,

De nieuwe eigenaar kocht op 14.11.1803 nog van Anna Geertruij DOELMAN, de weduwe van Isaac HEN 'Een boerderij met deszelfs huysmans Wooning, Hooihuys en verdere opstallen, st. & gel. a.d. Sloterweg, genaamd RUNDERVREUGD, benevens 11 kampen land, gel. in de Sloterbinnenpolder, tezamen groot 11 Morgen 75 roeden, alsmede nog 5 kampen Land en een meer-oever, daar bewesten voor gelegen in de Sloter buitenpolder, groot 7 Morgen. Tezamen 18 M.75 R. Slotermaat van 750 Roeden per Morgen strekkende van de Haarlemmermeer (of Nieuwe Meer) af, over de Sloterweg en vaart tot aan de Ringsloot van de Sloterdijkmeer toe.' Hij betaalde hiervoor f. 2.850,—.¹

In 1809 zou het Huis te VRAAG gedeeltelijk door brand vernietigd zijn. (Sm.Bijl.I). Cantor had beide percelen slechts kort in zijn bezit. Hij verkocht ze in 1809 tezamen voor f. 16.000,—, maakte dus ruim f. 10.000,— winst. Jammer, dat wij niet weten hoeveel de afzonderlijke opbrengst van het Huis te VRAAG was. De kopers van de beide percelen waren Adolph Fredrik SCHRÖDER en Jan Hendrik WENKE te Amsterdam. Op 17.3.1809 droeg Abraham van MINDEN, makelaar te Amsterdam, en Marus Levy COHEN, gemachtigde van Samuel Isaac CANTOR, de beide percelen aan genoemde heren over. De beschrijving van ons huis was kortweg 'Een HUY'S' genaamd het HERBERGJE met stal en daarnaast staand woonhuis, waarachter moesland en weiland, 2 M.200 Roeden, bekend onder de naam van Het Huis de VRAAG'. En weer hoewel van geen molen meer sprake was, werd geschreven 'belast met zes gulden Windgeld, te betalen enz.' De beschrijving van RUNDEKVKEUGD was gelijk aan die van 1803. De lendenen van RUNDERVREUGD waren ten oosten het burger Weeshuysland van Amsterdam en ten westen Gerit van ZIJLL, evenals in 1803.

Schröder en Wenke waren zwagers. Adolph Frederik SCHRODER, zn.v. Christian – oud 24 j. wonende Nieuwmarkt hk. Monnikenstraat, huwde te Amsterdam, ondertr. 16.9.1803 Anna ARBMAN, oud 20 j., geb. te Amsterdam, dr. v. Leendert – won. op de Prinsengracht bij de Brouwersgracht. Jan Hendrik WENKE, oud 26 j. won. Prinsengracht over 't Amstelveld, zn. v. Hendrik – & Christina PETERSEN, huwde te Nieuwer Amstel, 22.3.1807, ondertr. A'dam 27.2.1807 de zuster van voornoemde Anna, de 22 jarige Jurriana Christina ARBMAN, die toen bij haar vader op de Brouwersgracht woonde.

Adolph Frederik SCHRÖDER won. Fluweelenburgwal bij de Hoogstraat nr. 45 te

¹ G.A. 341/21 fol. 216vo/218vo. Wij willen hier speciaal wijzen op de verkaveling van de Sloterbinnen- en buitenpolders. De kavels bestonden (tot in onze tijd) uit lange, smalle stroken grond, gescheiden door sloten, lopend van de Nieuwe Meer, over de Sloterweg en vaart tot aan de boorden van de Sloterdijkmeer. Zodat het duidelijk wordt dat de kopers ook een stukje 'meeroever' aan de Nieuwe Meer verkregen. Sommige eigenaars hadden hun aldus door de Slotervaart gescheiden bezittingen verbonden met een klapbrug, zogenaamde 'postjes', waarvan er verscheidene over de Slotervaart lagen. Deze toestand bleef tot ongeveer 1955 gehandhaafd, toen alles onder een dik zandpakket verdween voor de aanleg van het plan Westland & Slotervaart.

Amsterdam en Jan Hendrik **WENKE**, wonende op de Hofstede 'AMSTELRUST' aan de Amsteldijk tussen de 1000 en 1100 Roeden van Amsterdam, verkochten in publieke veiling dtd. 26.2.1811 in het Rechthuis aan de Overtoom te Sloten (d.i. de herberg 'de VALCK' gelegen ten noorden van de nog bestaande herberg 'de BONTÉ OS' of het Aalsmeerder Veerhuis) voor f. 4.065,— aan: a. Jan Andreas **PILGRAM** Gzn. wonende Huis de **VRAAG**, Sloterweg nr. 2, b. George **PILGRAM** wonende te Imbach/Witzhelder, Kanton Opladen, c. Jacobus **SCHEURLEER** wonende te Amsterdam, Nieuwendijk nr. 1420, *ieder voor 1/3* part le. Een hecht, sterk, weldoortimmerd en zeederd 5 jaren *nieuw gebouwd* Heeren Huis ¹, met moesland er om heen, groot 1 Morgen, gel. a.d. Sloterweg onder Sloten, genaamd Het Huis De **VRAAG**, get. W.I. No. 1 No. 2 (Dit moet het grote huis zijn, waarvan in 1809 werd vermeld, dat het gedeeltelijk door brand was vernield), 2e Opstal tot afbraak van een afkokerij met 2 grote *kopere* ketels en een kleine losse koperen ketel en een nieuw loode zuurketel, 3e. de opstal tot afbraak van een gebouw geschikt voor de katoendrukkerij, met klop- en persmachines, molenwerk enz., nevens stalling voor zes paarden, st. op grond van het volgende perceel, 4e. een perceel weiland, groot 1 M. liggende terzijde van 't eerste perceel in de Sloterbovenpolder, land nr. 47, alles volgens de veilcondities van 26.2.1811, belast met een jaarlijkse recognitie t.b.v. 't Ambacht van Sloten groot f. 5,— en f. 6,— windgeld, volgens transport in dato 4.9.1703. Met jaarl. recognitie, randsoen etc. betaalden zij in totaal f. 4.443,—.

De overdracht had plaats ten overstaan van nots. M. **HANENBERG** te Sloten op 30.5.-1811. Bij het transport was een volmacht van: le. Der Tuchfabrikant Johann Andreas **PILGRAM**, wohnhaft zu Leichlingen, 2e. Der Tuchfabrikant Georg **PILGRAM**, wohnhaft zu Imbach, Gem. Witahelder die erklärten dass sie dem Kaufmann herr Jacobus **SCHEURLEER** die Volmacht ertheilt hätten, das genannte Haus de **VRAAG** gelegen in der Mairie Slooterdich (sic!) am Sloterweg bei Amsterdam samt dazu gehörigen Apartimenten und Grundstücken für sie in gemeinschaft des obigen Herr Jacob **SCHEURLEER** zu kaufen.

De Pilgram's waren dus 'lakenfabrikeurs' en zij zullen er een lakenfabriekje hebben gevestigd, waarin wellicht Hendrik **SCHEURLEER**, een zoon van Jacobus, die in 1830 lakenkoper werd genoemd en toen 48 jaar was ook heeft deelgenomen.

Op verzoek van Jan Andries Pelgrim(sic!) lakenfabrikant, wonende aan het Huis de Vraag en Jacobus Scheurleer, lakenfabrikant wonende op 'Harte Rust' werd op 20.6.1814 t.o.v. nots. Hanenberg, des middags te 1 uur *vóór het Huis* de Vraag verkocht de inventaris van de Lakenfabriek Pilgram Scheurleer.

Op 20.6.1814 gingen le. Jan Andreas **PILGRAM**, lakenfabrikant wonende aan de Sloterweg aan het zoogenaamde Huis de **VRAAG**, mede als gemachtigde van 2e. George **PILGRAM**, lakenfabrikant wonende te Neukirchen, Kanton Opladen & 3e. Jacobus **SCHEURLEER**, mede lakenfabrikant, wonende aan de Sloterweg op de Hofstede 'HARTE RUST' naar notaris **HANENBERG** te Sloterdijk om de veulingscondities op te maken voor een veiling die zal worden gehouden op woensdag 29.6.1814 in het Rechthuis aan den Overtoom. Het betrof de navolgende percelen: le Een extra gemakkelijk gelegen hecht en weldoortimmerd sterk Huis met moesland en boomgaard, groot 1 Morgen gel. a.d. Slotenveeg aan de Schinkel of Nieuwe Meer onder de jurisdictie van Sloten, genaamd

¹ Dan zou het huis in tegenstelling tot het bij Smit vermelde, reeds in 1806 of vroeger door brand vernield zijn.

Het Huis de **VRAAG**, get. W.I, No. 1 Nr. 2, 2e. Opstal tot afbraak van een afkokerij etc. (zie akte 1811), 3e. Opstal tot afbraak van een Catoendrukkerij nu in gebruik als *Parsse-rij* van de Fabriek en Wolmagazijn nevens twee annexe woningen, staande op bet perceel nr. 5, 4e. Opstal tot afbraak van een turfloods, ca. 50 voeten lang, staande over perceel nr. 3 op perceel nr. 5, 5e. perceel weiland, groot 2 Morgen, naast perceel nr. 1 gelegen, afgescheiden door de sloot waar het jaagpad doorloopt en de buitenpolder van Sloten en Rietwijk w.o. begrepen het rasterwerk tot afscheiding van perceel 3 en 4 van het jaagpad. (N.B. Hier is voor het eerst sprake van het Jaagpad. Dit zou dus pas in het begin van de 19e eeuw over het terrein van het Huis de **VRAAG** zijn aangelegd?) 6e. Huis/erve st. en gel. aan de Schinkelweg *genaamd het Kleine Huis de VRAAG*, gebruikt als woning en weverij van de fabriek, get. Nr. 467.

Nrs. 1/5 verkregen bij koopcontract dto. 30.5.1811 & nr. 6 idem dto. 14.10.1811 voor nots. Hanenberg.

De percelen 1 t/m 5 werden in totaal voor *f.* 3.036,— gekocht door Jacobus **SCHEURLEER**, perceel nr. 6 ging voor *f.* 110,— aan Asam **SCHIKKING**, sjouwerman wonende in de Bloemstraat 113 bij de laatste dwarsstraat.

Op 15.8.1832 maakte Jacobus **SCHEURLEER** zijn testament t.o.v. nots. Bruno **TIDEMAN** te Amsterdam. Hij woonde toen op de Keizersgracht bij de Leidsestraat. Aan zijn zoon Hendrik **SCHEURLEER** vermaakt hij het Huis te **VRAAG** met de daarbij behorende stukken Land voor de inkoopprijs van drie duizend en zes en dertig Guldens.

Volgens het Kadaster van 1832 Dl. 1 nr. 2 art. 298 staat het perceel ten name van Jacques **SCHEURLEER** en is gemerkt Sectie F. nr. 467/72 & 474/6 nl. nr. 467 water, 468 huis/erf, 469 weiland, 470 tuin, 471 huis, 472 lakenfabriek, erf en verdere gebouwen, 474 gebouw 1 R 38 ellen, 475 gebouw / aanleg tot vermaak (N.B. d.i. het eigenlijke Huis te **VRAAG**), 476 huis aanleg tot vermaak, 477 huis, erf, gebouw.

N.B. Nr. 473 was de latere herberg 'VISCHLUST' op de hoek van het Jaagpad. Kad. 1836 nr. 3 art. 556 t.n.v. Jacobus **SCHEURLEER**, overdracht wegens verkeerde naamstelling. Bij boedelscheiding van 4.12.1839 v. Nots. Pieter **LOUWERSE** te Amsterdam van de nalatenschap van Jacobus **SCHEURLEER**, die op 1.1.1838 te Amsterdam was overleden komt het perceel aan Hendrik **SCHEURLEER**, koopman te Amsterdam met de beschrijving 't Huis de **VRAAG** met moestuin en een perceel weiland, opstal van een gewezen fabrieksgebouw, stalling en verdere getimmertens . . . Huis get. Wijk 1 nr. 2 en weiland 47B — Kad. Sectie F. nrs. 467/72 en 474/6 groot tezamen 1 Bunder 15 Roeden 98 Ellen' getaxeerd voor *f.* 2.000,—.

Het Kadaster van 1840 geeft als eigenaar Hendrik **SCHEURLEER** met vermelding 'overboeking wegens vererving', en 1844 als eigenaar Abraham Hertog **GROENBOER**, koopman op Marken te Amsterdam wegens verkoop. Wanneer deze het perceel kocht of verkocht hebben wij niet kunnen vinden. Uit een latere akte weten wij, dat Jacques **JONKHART** te Amsterdam het perceel dto. 18.4.1844, resp. 26.2.1846 in eigendom verkreeg en in het Kadaster 1844 Dl. 4 art. 799 staat: verkocht aan Jacques **JONKHART** te Amsterdam met specificatie nr. 467 water, 468/70 weiland en tuin, 471 huis, 472 lakenfabriek, 474/5 gebouw en 476 huis. Zoals hiervoor reeds vermeld was het huis in 1848 bewoond door Jacques **JONKHART**, doctorandus in de wis- en natuurkunde. Verder vonden wij hem vermeld in de Kohieren van de Molen- en Poldergelden (Sloten) met verschillende aanslagen. Van 1847 t/m 1855 was zijn bezit groot 4 H.A. & 93 A. en van 1.856 tot '57 8 H.A. en 71 A.

Huis te Vraag. Tekening C. G. 't Hooft 1890

Foto Gem. Archiefdienst

In de Gemeenteraadsvergadering van Sloten op 26.8.1846 deelde de Burgemeester mede, dat door de Eigenaar van het Huis de **VRAAG** (= **JONKHART**) voortdurend wordt geweigerd, om te voldoen de contributie of recognitie van Vijf Gulden, welke sedert een aantal jaren door de Eigenaars van dat perceel indertijd jaarlijks zijn voldaan, zodat mitsdien de huidige eigenaar 'door middelen van regten' zal moeten worden verplicht, waaromtrent hij het oordeel van de Raad vraagt. Na overweging werd besloten de Heer J. JONKHART als tegenwoordige eigenaar nog eens legaal tot voldoening te manen, met executie waarvan de Burgemeester werd belast. Volgens de akte van 14.1.1764 moest J. betalen, maar hij deed dit niet, daar hij meende, dat deze betaling sloeg op het belendende 'Visschershuijs'. In de vergadering van 27.1.1847 gaf de Burgemeester te kennen,

dat hij direkt aan JONKHART had geschreven, doch van hem geen antwoord bekomen hebbende, de bewijsstukken in handen van de Kantonrechter had gegeven, welke verklaard had te zullen trachten J. te overtuigen en wanneer hij niet genegen was te betalen, hem te zullen dagvaarden en er niet tegen op zou zien 'hem te condemneren'. De Burgemeester wist de afloop nog niet en zou er later op terugkomen. In de vergadering van 27.3.1847 deelde hij mede, dat de Kantonrechter na gedaan onderzoek hem te kennen had gegeven 'geene zwaarigheid hoegenaamd gemaakt te hebben, om op gezag alleen van die oude stoelboeken eene keer met poenale bepalingen voor de Gemeente-ontvanger daartestellen en dat juist uit zoodanig stoelboek is blijkende, dat de Weduwe VALETON welke van 1764 tot 1789 eigenaresse geweest is van het huis de VRAAG en geenzins van het belendende Perceel het Visschershuisje genaamd, waarvoor die Contributie volgens gevoelen van den Heer JONKHART zoude verschuldigd zijn, heeft voldaan en als door haar betaald in de Ambachtsrekening van 1767, 1768 en 1769 wordt verantwoord vijftien gulden voor drie jaar Recognitie voor het huis aan den Sloterweg'. En dit alles om vijf gulden, maar ten slotte kon de Burgemeester in de vergadering van 17.6.1847 medelen, dat 'de zaak betrekkelijk de Recognitie door den Heer JONKHART verschuldigd, nu onlangs zoo verre gevorderd was, dat dien Heer eene dagvaarding ontvangen had en dat hij spoedig daarna ter Secretarie is gekomen om zijn Schuld met de kosten te voldoen, en deze zaak alzo naar wensch is afgelopen, als niet twijfelende, of hij zal in het vervolg wel op de eerste aanmaning voldoen'. Men vernam dit met genoegen, want daardoor was dit gedeelte van de gemeentelijke inkomsten weer verzekerd.

De familie JONKHART woonde tot 1890 in het huis. Na het overlijden van Jacques JONKHART woonde er zijn zoon Leonard Jacob JONKHART, gehuwd met Susanna Elisabeth DRUGHORN.

Volgens een mededeling van zijn dochter Mevrouw Lydia Elisabeth SCHREUDER-JONKHART, die in 1876 in het huis geboren was, bevatte dit huis 24 kamers en was er in haar jeugd achter het huis een boomgaard.

De huisjes langs de Sloterweg en het Jaagpad waren er in 1832 nog niet, doch op de kadasterkaart van 1860 komen ze al voor. Vermoedelijk zijn deze tussen 1850 en 1860 gebouwd. Het Huis de VRAAG was in 1860 gemerkt Kad. Sectie F. No. 1265 en 't Snebbetje Sectie F No. 1262.

In 1863 lazen wij in het Weekblad van Haarlemmermeer op vrijdag 5.6.1863 'de vaart van de Overtoomsche Sluis naar de Nieuwe Meer heeft een trekkpad, door Amsterdam onderhouden. Dit pad ligt zeer kronkelend en wordt afgebroken door het Huis de VRAAG, waar de schepen van de lijn moeten, hetgeen veel oponthoud veroorzaakt, Haarlemmermeer, 18.5.1863 Mr. J. P. AMERSFOORDT'

Het huis was dus voor de scheepvaart een vervelend obstakel geweest.¹

Op 23.6.1890 compareerden voor nots. Johannes RUMLING te Amsterdam: le. Jacob Laurens JONKHART, won. te Sloten in het Huis de VRAAG, Wijk A no. 2, 2c. Pieter Johannes Cornelis TIMMAN, opzichter, won. mede in het Huis de VRAAG, als gemachtigde van a. Leonard Jacob JONKHART, veehouder te Sloten, won. Wijk A, no. 2a, b. Gerard Jacob JONKHART, zonder beroep, won. te Sloten Wijk A, no. 2, c. Jannetje Alyda of Jeannette Alida JONKHART, bijgestaan door haar echtgenoot Pieter Johannes Cornelis TIMMAN te

¹ Weekblad van Haarlemmermeer van vrijdag 5 juny 1863.

Sloten, d. Hendrik **REYSENBERGH**, notaris te Amsterdam, als gemachtigde van Lydia Alida JONKHART, gehuwd met Eduard Charles Louis KALSHOVEN, fresco schilder wonende te New York, alle kinderen geprocureerd door Jacob JONKHART bij Lydia **STILLE** zijn huisvrouw, resp. te Sloten overleden 12.5.1863 en 5.3.1890, voor het opstellen van de condities, waaronder het perceel in het veilinggebouw '**FRASCATI**' te Amsterdam zou worden verkocht.

Uit deze akte, waarin een opsomming van de te verkopen percelen, blijkt dat nr. 3 Kamp, wei en hooiland, gem. Kad. F. 761 en 467 door Jacques JONKHART op 18.4.1844 was verkregen en nr. 4 eveneens een Kamp wei- en hooiland, gem. Kad. F 760, 466, 916 door hem op 26.2.1846 was verkregen.

De nrs. 1/2 – het Huis, werden gekocht door een zekere **POORT**, die het huis in 1891 liet afbreken. De nrs. 3/4 werden gekocht door de makelaar Jan **BROUWER** te Amsterdam voor tezamen f 6.963,— voor rekening van Pieter OOSTERHUIS, zonder beroep, wonende te Amsterdam, Nassaukade 27.

En dit was het einde van het eens in het Slotense gebeuren ongetwijfeld belangrijke huis.

Op de plaats kwam een scheepswerf, die er tot $\pm$ 1910 bleef en later tot in onze tijd was er een verzameling van allerlei kleine bedrijfjes. Tot ook deze enige jaren geleden (in 1967) verdwenen evenals de omliggende huisjes langs Sloterweg en Jaagpad en op hun plaats het grote nieuwe 'Schinkelkantoor' werd gebouwd.

Op de plaats waar het '**VISSCHERSHUIJS**' stond (= het snebbetje) werd een café (uitspanning met speeltuin) gebouwd, oorspronkelijk een houten huis van $\pm$ 1880, dat in 1888 door de familie CALDENHOVE, oorspronkelijk schippers, werd gekocht, die er sindsdien het Café 'de **VRAAG**' in hebben geëxploiteerd (tot in 1965). In 1907 werd het opnieuw in steen opgetrokken. Op de andere hoek (z.w. hoek) van de Sloterweg en Jaagpad was ook een café, dat eertijds '**VISCHLUST**' heette (1914) doch later werd herdoopt in Café 'HUIS TE **VRAAG**'. In 1890 was de eigenaar Van **DRIEL**. Naast dit café was, ten oosten ervan, de ingangspoort met een bijgebouw van het 'Huis de **VRAAG**'. Het café, tot in de zestiger jaren genummerd nr. 33 was sedert 1912 eigendom van de Heer H. R. **HATting**. Deze liet naar aanleiding van ons artikel in 'Ons Amsterdam' van september 1951 en de daarbij geplaatste tekening, een speldje vervaardigen met een afbeelding van het Huis TE **VRAAG**, waarop (misleidend) werd geperst 'HUIS TE **VRAAG**, Ao. 1489'.

BIJLAGE

Begraafplaats 'TE **VRAAG**' gelegen aan de Sloterweg nr. 51

Zoals wij hiervoor zagen was een deel der gronden van het 'Huis TE **VRAAG**', nl. dat deel, dat gelegen was tussen het Jaagpad en de Duikersloot, bij de veiling van 1890 gemerkt met de nrs. 3 en 4 in het bezit gekomen van Pieter OOSTERHUIS, wonende te Amsterdam, Nassaukade nr. 27.

Pieter OOSTERHUIS, timmerman, geb. Kollum, 18.4.1841 was gehuwd met Catharina de **WAART**, geb. te Durgerdam den 31.3.1841. Bij hen woonden $\pm$ 1884 in Elisabeth de **WAART**, geb. te Durgerdam, 9.9.1837 en Altie **PORIS**, eeb. Landsmeer. 6.6.1807., resp. de zuster en moeder van de echtgenote. Het gehele gezin werd op 14.10.1891 afgeboekt naar Sloten N.H.

Op 9.7.1890 wendde P. OOSTERHUIS zich tot B. & W. van de Gemeente Sloten met een brief, waarin hij schreef, dat hij eigenaar was van een terrein aan de Sloterweg nabij 'Het Huis De **VRAAG**', Kad. Sectie F. nr. 761, 467, 760, 466 en 916 en dat hij een gedeelte van dit terrein tot een bijzondere begraafplaats

voor de Protestantse Gemeente Sloterdijk, Sloten en omgeving zou willen bestemmen en dat hij daarom vergunning verzoekt. Op 25.8. d.a.v. zendt hij een nauwkeurige tekening en een memorie van toelichting, waaruit de ligging van het terrein blijkt: aan de voorzijde begrensd door de Sloterweg, ten oosten het Jaagpad bij de Schinkel en ten westen en zuiden door weiland en verder hoe de begraafplaats zal worden opgehoogd, met sloten omringd zal worden etc., waarbij rekening zal worden gehouden om de plaats voor de graven bestemd, minstens 50 Meter uit de bestaande huizen te houden, alsmede een opsomming van alle bomen en coniferen, die zullen worden geplant. De begraafplaats zal worden afgesloten door een ijzeren hek ter hoogte van twee Meter. De verdeling der begraafplaats in klassen en vakken zal als volgt worden:

Vak A, B, C, D, E, F en G 1e en 2e klasse, 844 graven, 4 hoog = 3.376 graven

Vak H, I, J, K, L, M, N, O en P 3e en 4e klasse, 2178 graven, 4 hoog = 8.712 graven

zodat er 12.088 lijken

zullen kunnen worden begraven.

Er zal tevens een ontvanggebouw met woning voor de doodgraver worden gebouwd. Het ontvanggebouw zal te bereiken zijn door een 6 M brede oprit van de Sloterweg af. Bij Besluit van 29.8.1890 getekend door Burgemeester **GROSKAMP** en Wethouder G. **VELDHUISEN** werd de verlangde vergunning verleend, onder bepaling, dat de begraafplaats geheel wordt aangelegd volgens de ingediende tekening en plan, zodat alleen in dat gedeelte der terreinen gelegen op een afstand van minstens 50 Meter van de aldaar staande woonhuizen (dit zullen de huisjes langs het Jaagpad zijn), eigendom van de Heer Lodewijk Johannes **SPIJDEL**, mag worden begraven, alles op grond van het bepaalde bij art. 14 der Wet van 10.4. 1869 St.bl. nr. 65, enz. En reeds een jaar later, op 24.9.1891 werd de begraafplaats voor het eerst in gebruik genomen.

Door **vererving** ging de begraafplaats over, na het overlijden van P. **OOSTERHUIS**, aan zijn huisvrouw Catharina de **WAART** en toen deze in 1910 was overleden werd haar zuster Elisabeth de **WAART** de eigenaresse. Op maandag 6.10.1913 werd door de firma L. **BOOMSMA** en Zoon de begraafplaats in veiling gebracht. Koper werd Johannes Mattheus Franciscus **STEENHAGEN**. In 1924 bracht deze de begraafplaats in de Commanditaire Vennootschap onder de firma **POORT & STEENHAGEN** C.S. De laatste eigenaresse van deze C.V. was mevrouw Carolina Catharina **STEENHAGEN**, weduwe van Cornelis **BIJNING**. Wij vonden nog, dat in 1951 directeur van de begraafplaats was de Heer E. M. **ROPER**.

Op 6.6.1914 verzocht J. M. F. **STEENHAGEN**, houtkoper te Amsterdam, de begraafplaats te mogen uitbreiden. Volgens de tekening bestond zij uit:

Gem. Sloten Kad. Sectie F. nr. 916 water (= sloot)	10 Are 40 c.A.	
nr. 1066 wachthuis/woning	1 Are 36 c.A.	(v.h. nr. 760)
nr. 1067 begraafplaats	89 Are 60 c.A.	(v.h. nr. 761)
nr. 1068 weiland	37 Are 80 c.A.	(v.h. nr. 916)
nr. 1069 id.	84 Are 50 c.A.	(v.h. nr. 466/7)

In totaal 2 H.A. 23 Are 66 c.A.

Door B. & W. van Sloten werd dto. 21.7.1914 op dit verzoek afwijzend beschikt, daar het in strijd was met de wet van 10.4.1869 (St.bl. 65). Door de uitbreiding, die ligt binnen 50 meter van de 5 huizen Sectie F. 980/4, gebruikt wordende als woningen, toebehoorende aan L. J. **SPIJDEL** te Sloten. (Deze, een scheepbouwer, zou de naamgever zijn van het Spijtellaantje, dat liep evenwijdig aan en ten oosten van de Generaal Vetterstraat).

De afwijzing werd door de Ged. Staten van Noordholland dto. 27.1.1915 bevestigd. N.a.v. een door B. & W. van Amsterdam opgestelde raadsvoordracht Nr. 376 dto. 13.4.1962 besloot de Gemeenteraad dto. 18.4.1962 over te gaan tot aankoop van de begraafplaats, waarbij als voorwaarde gesteld werd, dat de overdracht zou plaats hebben nadat de begraafplaats gedurende één jaar buiten gebruik was gesteld.

I.v. hiermede werd de begraafplaats op 25.9.1962 door het toenmalige bestuur officieel buiten gebruik gesteld, zodat sedert dien er niet meer kan worden begraven. Ten slotte had op 26.9.1963 t.o.v. nots. Mr. A. M. **BENDERS** de overdracht aan de Gemeente plaats. De Gemeente betaalde voor de begraafplaats Kad. bekend Gem. Sloten Sectie F nrs. 1066 en 1940 f 85.000,—, d.i. ± f 4,— per c.A.

Van het weiland zal 1 H.A. 21 A. & 18 c.A. benodigd zijn voor de geprojecteerde verbinding tussen Haagseweg en de Cornelis Krusemanstraat, waarbij een nieuwe brug gebouwd zal moeten worden over de Schinkel. Het bezit van de begraafplaats groot ± 91 A & 50 c.A. is met het oog op de sanering van de omgeving, waarin ze is gelegen, uit een oogpunt van volkshuisvesting zeer gewenst. (Gem. bl. afd. 1 nr. 376).